

V I E N Y B Ė

1886 • 96TH ANNIVERSARY YEAR • 1982

96 M. 6 N.

192 Highland Blvd.
Brooklyn, N. Y. 11207

1982 M. KOVO [MARCH] 31 D.

Telephone
APplegate 7-7257

50 CENTŲ

Dėl santykių su Lietuvos gyventojais

Australijos Pabaltiečių Taryba ir Latvijos konsulato pareigūnai gavo Australijos vyriausybės užklausimą dėl santykiavimo su menininkais ir dainininkais atvykstančiais iš Tarybinių—Estijos, Latvijos ir Lietuvos.

Ryšium su tuo, tenka priminti principus, kurie buvo Vyriausiojo Lietuvai Išlaisvinti Komiteto, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės, Amerikos Lietuvių Tarybos bei Lietuvai Laisvinti Komiteto sutarti, informacijos tikslais dalyvaujant ir Lietuvos Diplomatines Tarnybos atstovams, 1966 m. sausio 22-23 d. d. Cleveland, Ohio, ir 1974 m. spalio 26-27 White Plains, New York.

Visi Lietuvai laisvinti veikloje vadovaujantys veiksniai sutarė, kad "kiek įmanoma okupacinio režimo varžtų ribose laisvojo pasaulio

lietuviams yra tikslinga puoselėti ir plėsti ryšius su pavergtoje Lietuvoje gyvenančiais tautiečiais iševijos tautiniam tapatumui su savo tauta išlaikyti ir solidarumui su ja ugdyti. Tuos ryšius mezgant ir palaikant, iševijos lietuviams tenka vadovautis savo sveika nuovoka, sąžinės jautrumu ir tautiniu sąmoningumu, vengiant bet kurių veiksmų, kurie galėtų pakenkti Lietuvos valstybiniam tęstinumui ar lietuvių tautos pastangoms išlikti ir išsivaduoti iš okupacijos."

White Plains, Konferencijos Išvadų Komisijos 1974 m. nutarimas.

"Išlaikyti, remti ir stiprinti Vyriausią Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą, tęsiantį tautos valią, dirbti ir kovoti už nepriklausomybės atstatymą. (1974 m. punktas B-2)".

Nukelta į 3 psl.

MADRIDO KONFERENCIJOS EIGA

Kovo 23 d. Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo JAV Kongreso Komisija savo posėdyje išklaušė pranešimus Valstybės Departamento pasekretoriaus politiniams reikalams, Lawrence S. Eagleburger ir JAV delegacijos pirmininko Madrido peržvalgos konferencijoje, ambasadoriaus Max M. Kampelmano, apie Madrido konferencijos eigą. Posėdžiui pirmininkavo Atstovų Rūmų narys Dante B. Fascell. Posėdyje dalyvavo: pirmininko pavaduotojas, senatorius Robert Dole, Rūmų nariai—Millicent Fenwick ir Jonathan B. Bingham, Komisijos biuro direktorius R. Spencer Oliver ir Valstybės Departamento e. p. komisierius Žmogaus Teisių reikalams, Steven Palmer.

Pagrindinį pranešimą padarė Valstybės Departamento pasekretorius L. S. Eagleburger. Jis priminė, kad jau nuo pradžios Madrido konferencijos darbą sunkino Sovietų Sąjungos ir Rytų Europos valstybių veikla priešinga Helsinkio Akto dvasiai ir raidai. Šiam teigimui paremti jis nurodė invaziją į Afganistaną, žmogaus teisių gynėjų persekiojimus, Vakarų radijo pranešimų trukdymus, Sovietų akciją prieš Lenkiją, ir pagaliau procedūrinius trukdymus.

Šių faktų akivaizdoje, vasario mėn. įvykusioje sesijoje Vakarų atstovai pirmą eilę siekė atstatyti pagrindinį Helsinkio Akto principų gerbimą kaip pagrindą ant kurio gali būti pastatytas Europos saugumas ir bendradarbiavimas. Tam tikslui, jie siekė trijų dalykų. Pir-

ma, buvo ypatingai svarbu, kad valstybės, kurios palaiko šio akto principus griežtai pasmerkę tuos, kurie juos laužo. NATO užsienių reikalų ministrai savo kalbose ypač užakcentavo, kad turi būti sustabdytos represijos Lenkijoje ir kad turi būti gerbiami Helsinkio Akto principai. Antra, buvo siekiama pakartotinai patvirtinti mūsų pačių įsipareigojimus. Anot pasekretoriaus, Baigiamasis Aktas yra ir lieka galiojantis standartas gairėms išspręsti problemas, kurios skiria Rytų ir Vakarų Europą. Ir pagaliau, buvo pareikšta, kad įprastinis reikalų tvarkymas neįmanomas, kai pagrindiniai Helsinkio Akto principai yra laužomi.

Naujos sesijos, kuri turi prasidėti lapkričio 9 d. pasisekimas priklausys nuo to metu įvykių įvertinimo: "Jei nebus pagerėjimo Lenkijoje—paleidimo politinių kalinių, panaikinimo karo stovio, tautinio susitaikinimo—tada nėra vilties pasiekti vispusiško susitarimo, kurio mes visada siekiame", pabrėžė Valstybės Departamento pasekretorius.

Ambasadorius Max M. Kampelmanas, papildydamas pasekretoriaus pranešimą, pastebėjęs, kad per visą Madrido konferencijos metą jis praleidęs apie 150 valandų savo privačiuose pasikalbėjimuose su Sovietų delegacijos nariais, pabrėžė, kad visada buvo jaučiama arogancija ir visiškas paneigimas žmogaus teisių problemas kaip "nevertos rimtų svarstymų".

Madrido konferencijos posėdžiai bus atnaujinti lapkričio 9 d.

Jaunimas, vilkintis specialią aprangą, neša bažnytinės vėliavas per atlaisdus Tytuvėnuose.

Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikai dešimts metų

1982 m. kovo 19 suėjo dešimt metų kai pasirodė Lietuvių Katalikų Bažnyčios Kronikos. 37 nr. rašoma:

LKB Kronika 1972 m. pasibeldė į negausių skaitytojų duris. Mažas tiražas, trūkumas informacijos ir skaitytojų baimė kronikai buvo sunkiai įveikiamos kliūtys... Siandien Kronika—Tautos sąžinė, kovojančios Bažnyčios balsas ir visą pasaulį apskriejantis pagalbos šauksmas. Kronikos nebūtų be plumpų, nijolių, lapienių, be taurių lietuvių aukos. Todėl Kronika labiausia yra dėkinga tiems, kurie dėl tiesos žodžio kenčia už spygliuotų vielų.

Kronika būtų silpnutis kūdikis, jei nebūtų šimtų lietuvių, rizikuojančių laisve, bet kruopščiai renkančių žinias, platinančių ir skaitančių tuos paprastus, bet skausmu

ir heroizmu persunktus puslapius.

Kronika be galo dėkinga broliams ir sesėms vakaruose, nes be jų kruopštaus triūso tiesos žodis atsimuštų į geležinę uždangą ir tikaidu sugrižtų, nepasiekęs plataus pasaulio... Kronika gyva ir ji nemirs, nes Tauta gyva, nes gyvos maldai sudėtos rankos!

Laiškas prezidentui Reganui Amerikos Balso reikalu

VLIKO pirmininkas dr. K. Bobelis pasiuntė JAV prezidentui Reganui pareiškimą, prašydamas jo intervencijos pakeisti Amerikos Balso tų programų turinį, kurios neigiamai pasitarnauja pavergtųjų tautų ir JAV politikos reikalams.

Lietuviškajam skyriui vadovauja A. Petrutis.

Vienybe is published semimonthly by Valerie Tysliava and son Joseph N. Tysliava at 192 Highland Boulevard, Brooklyn, N. Y. 11207. Second Class postage paid at Brooklyn, N. Y. Postmaster: Send address changes to Vienybe, 192 Highland Boulevard, Brooklyn, N. Y. 11207.

Subscription per year \$10.00. By First-Class mail \$25.00.

Staff: Editor: Jonas Valaitis; Managing and Layout editor: Valerie Tysliava; Assistant: Ann Waivada; Business Manager and Photo editor: Joseph N. Tysliava.

Contributing editors and writers: Dr. Algirdas Budreckis, Mykolas Drunga, Demie Jonaitis, Charles P. Kal, Jonas Kiznis, Juozas Kreivenas, Salomeja Narkeliunaite, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

ATOŠVAISTĖS IR ŠEŠĖLIAI

MYKOLAS DRUNGA

Ne pirmame ir ne paskutiniame laiške kelioms laikraščių redakcijoms savo neįspėjama išmintimi vėl papurkštuoja Washingtono "l'enfant terrible" dr. Jonas Balys. Kuž toliau, viš kategoriškiau. Paskiausioje savo enciklikoje jis drožia šitaipos:

"Kiekvienas sugebas logiškai protauti žino, kad laisvė ir nepriklausomybė yra sinonimai: be laisvės nebus ir nepriklausomybės, ir kur yra nepriklausomybė, ten ir laisvė, ir gerovė. Netekdama nepriklausomybės, Lietuva prarado laisvę,—tas kiekvienam yra aišku".

Pažiūrėkime į kiekvieną iš šių teigimų atskirai.

☆ ☆ ☆

Nejaugi laisvė ir nepriklausomybė iš tikrųjų yra sinonimai? Viena šių žodžių prasme—taip. Kai kalbame apie vienos šalies nepriklausomybę nuo kitos, kartais tai nepriklausomybei pažymėti pavartojame ir "laisvės" žodį. Ta prasme ir sakome, kad po Pirmojo pasaulinio karo išsikovojo nepriklausomybę, Lietuva išsikovojo ir laisvę (laisvę nuo svetimųjų valdžios).

Tačiau yra ir kita vartoseną,—netgi žymiai dažnesnę,—kurioje žodis "laisvė" reiškia ne laisvę nuo svetimos valdžios, o vidaus santvarkos laisvę. Šia prasme ir sakome, kad kraštas gali būti nepriklausomas, bet nelaisvas, jei, pvz., jame viešpatauja diktatorinis režimas. Ir kaip tik šią prasmę ir turėjo minty dr. Bronius Nemickas, prieš kurį sukilo šis vėliausias dr. Balio polemikos aistros prasiveržimas.

Šia prasme savaime aiški tiesa yra ne tai, ką rašo dr. Balys, o jo tvirtinimų priešingybė. Jis tvirtina, jog "kur yra nepriklausomybė, ten ir laisvė". Raudonoji Kinija, Albanija, Rumunija, Iranas, Paragvajus, Laosas, Pietų Afrika, Argentina—visi nepriklausomi kraštai, bet ar juose daug laisvės? Tokių nepriklausomų šalių, kurių viduje niekieno nevaržomi siaučia autochtoniški diktatoriai, generolai ir karaliukai, galėtume suminėti begales. Tereikia tik žvilgtelėti į Jungtinių Tautų narių sąrašą...

Dr. Balys rašo ir dar gražiau: "kur yra nepriklausomybė, ten ir laisvė, ir gerovė". Išėitū, kad visose nepriklausomose valstybėse žmonės gerai gyvena. Jeigu kas imtū ir šiuo teiginiu suabejotū, ar tai reikštū, kad jis "nesugeba logiškai protauti"?

O gal mūsų gerbiamas protautojas tenorėjo pasakyti, kad tokios gerovės, kokią šiandien turi nepriklausoma Turkija, nepriklausomas Bangladešas ar nepriklausoma Bolivija, užtektū ir nepriklausomai Lietuvai?! Nemaniau, kad dar ir tokių "tautininkū" šiandien būtų...

Pagaliau, dar vienas "savaime aiškus" tvirtinimas: "be laisvės nebus ir nepriklausomybės". Vis dėlto drįsčiau paabejoti: Quebeco, Puerto Ricos ir Škotijos piliečiai šiandieną laisvi,—laisvesni už daugumos pasaulio valstybių,—tačiau nepriklausomybės jų kraštai neturi. Atseit, teritorinio vieneto gyventojų laisvė dar neimplikuoja to vieneto nepriklausomybės. Atseit, gali būti ir laisvė be nepriklausomybės.

☆ ☆ ☆

Koks iš visa to moralas? Ogi toks: nepriklausomybė, laisvė ir gerovė yra trys skirtingos sąvokos, žyminčios tris skirtingus valstybinio gyvenimo aspektus.

O Lietuvai trokštame ir siekiame visų trijų: ir nepriklausomybės, ir laisvės, ir gerovės! Argi ne taip, dr. Baly?

NEBETURIME DIENRAŠČIŲ

• Chicagoje leidžiamas dienraštis Draugas paskelbė:

Draugas nuo šių metų kovo 1 dienos dėl pašto kainų kėlimo ir medžiagų brangimo pirmadieniais neišeis. Eis savaitėje penkis kartus ir talpins visas skubias žinias. Redakcija ir spaustuvė šeštadieniais nedirbs, administracija dirbs šeštadieniais, kaip ligi šiol, iki 12 val. Tai padaryta Lietuvių Katalikų Spaudos draugijos nutarimu. Šeštadieniais išeis su kultūriniu priedu. Pirmadieniais visa įstaiga dirbs normaliomis valandomis.

Neseniai kitas Chicagos dienraštis, Naujienos, pradėjo neišeidinėti pirmadieniais. Taigi, beturime 5 kartus per savaitę išeinančius laikraščius, jau ne dienraščius.

Vienybėje paminėta 95 m. sukaktis

POVILAS P. DARGIS

Pernai patylomis praėjo Vienybės laikraščio 95 metų sukaktis. Praėjo patylomis todėl, kad Vienybės redaktoriai ir techniniai štabas buvo persijuosę įvairiais darbais. Taip, Vienybė nėra vien laikraštis. Jeigu taip būtų, tai minėjimas tikrai būtų galėjęs įvykti 1981 m. Matot, Vienybės spaustuvė surenka ir paruošia vietos amerikiečių laikraščius, gauna pajamų iš spaudos darbų Vienybei išlaikyti. Jų tarpe yra Susivienijimo Lietuvių Amerikoje organas Tėvynė.

Tad vienmetis su Vienybės laikraščiu Susivienijimas turėjo kaip nors išreikšti savo bendrametei sesutei pagarbą ir ilgiausius metus. Juk ir praeityje Vienybė buvo tampriai surišta su SLA. Vienybės pirmas leidėjas ir redaktorius Juozas Paukštis yra SLA garbės narys. Vienybė kurį laiką net buvo SLA oficialiuoju organu. O šiandien Vienybė yra ne tik draugingos SLA spaudos eilėse, bet dar prisideda prie SLA organo Tėvynės techniško paruošimo. Vienybės štabas taipgi atgaivino vieną SLA kuopą savo patalpose.

Tokiais motyvais paskatintas, aš, kaip SLA Prezidentas, užsimojau kaip nors (nors ir pavėluotai) prisidėti prie Vienybės 95 metų gyvavimo sukakties paminėjimo. Juk, neleistina, kad patylomis praeitų visame pasaulyje seniausio lietuviško laikraščio gimtadienis. Mano kolegos SLA Pildomosios Tarybos nariai tai idėjai pilnai pritarė.

Puiki proga pasitaikė 1982 m. vasario mėnesio gale. Tuo metu suvažiuoja New Yorkan SLA Pildomoji Taryba pasirašyti metinių draudimo departamentams raportų-apyskaitų ir paposėdžiauti. Taipogi tuo metu SLA centre įvyksta tradicinis Vasario 16 d. minėjimas.

Pirmadienio, t. y. kovo 1 d. vakare,—pagalvojau,—būtū puikus laikas suruošti minėjimą.

Vienybės leidėjai ir redaktoriai pagaliau "kapituliavo" mano reikalavimui, kad Susivienijimas kovo 1 d. paminės Vienybės jubiliejū...

Susirinkimas prasidėjo 7 val. vakare su kokteiliais. Vienybės patalpų puošniame didžiajame salione sugužėjo būrys vienybiečių ir SLA narių. Akademine dalį praveisti šeiminkai priprašė mane. Pasveikindamas Vienybę atpasakojau savo ilgą pažintį su Juozu Tysliava, Vytautu Širvydu, Jonu Valaičiu, Vaivadu šeima bei su kitais vienybiečiais. Baigdamas savo ir žmonos Gertrudos vardu įteikiau Vienybei auką.

Kiti SLA Pildomosios Tarybos nariai—Aleksandras Chaplikas, Eufrozina Mikužiūtė, Genovaitė Meiliūnienė, Christine Austin, ir Jozefina Milleriūtė—taipogi pasveikino Vienybę ir įteikė aukas jubiliejaus proga. Buvo ir kitų sveikintojų-linkėtojų—SLA įstatų komisijos narys A. Budreckis, Lietuvių Darbininkų kuopos veikėja Br. Spūdienė, Ona Petrašienė, O. Juozienė ir filmininkas K. Matuzas. Vienybės

redakcinio kolektyvo nariai Salomeja Narkeliūnaitė, Jonas Kiznis, Demie Jonaitienė ir Almus Salčius pasakė atatinckamas progai kalbas.

Vienybės leidėjai Valerija Tysliavienė ir Juozas N. Tysliava padėjo visiems atsilankusiems į minėjamą svečiams už gražius linkėjimus ir nuoširdžią paramą. Paskutinį žodį tarė Vienybės ir Tėvynės redaktorius Jonas Valaitis, apibūdindamas Vienybės nuveiktus žurnalistinius bei visuomeninius darbus. Jis kvietė visus įsijungti į "Vienybės šeimą" su straipsniais, aprašymais, naujais prenumeratorių ir finansinę paramą. Po to jis pakvietė visus prie vaišių. Šeiminkai, vakaro rengėjai ir svečiai ilgai, ilgai pasižmonėjo prie puotos stalų, aptardami bendrus lietuviškos spaudos reikalus, būsimą SLA seimą St. Petersburgu, ir kaip sustiprinti Vienybę. Vakaras praėjo draugiškoje, kultūringoje nuotaikoje.

Išsiskirstant visi buvo vienos nuomonės: vienybiečiai turėtų rimtai pagalvoti apie Vienybės 100 metų jubiliejū 1986 metais!

VIENYBĖS LEIDĖJŲ IR REDAKCIJOS PASTABA:

SLA Prezidentui, Pildomajai Tarybai, SLA, Darbininkų Draugijos, Lietuvių Filatelistų atstovams geriaširdžiams Vienybės prieteliams nuoširdus dėkui.

Svečiai tą vakarą suaukojo simbolišką sumą—\$950.00 graži Vienybei parama. Būtū gražu, kad kiekvienoje kolonijoje Vienybės prieteliai pasektū SLA vadovybės pavyzdžiu.

Gina kalinamuosius

Washingtono veikiančios Europos saugumo ir bendradarbiavimo komisijos nariai, atstovaujant toje komisijoje JAV kongresą, išsiuntė raštą Nobelio premijū skyrimo komisijai, siūlydami, kad būtų premija paskirta žmogaus teisių gynėjams: Lech Walesai Lenkijoje, dramaturgui Vaclovui Havel, pasirašiusiam chartą '77 Čekoslovakijoje, ir Maskvos Helsinkio grupės nariui Juri Orlov.

Rašte pažymima, kad iš 71 asmenų, įeinančių į Helsinkio grupes Ukrainoj, Lietuvoj, Gruzijoje ir Armenijoje, net 43 yra įkalinti, jiems visiems paskiriamas iš viso net 336 metų bausmės Sovietų kalėjimuose, lageriuose ir ištėrimime. Pažymima, kad iš 1000 Čekoslovakijoje pasirašiusių chartą dabar yra kalinami 55 ir jų bendras bausmių laikas siekia 55 m.; Lenkijoje yra įkalinta ne mažiau kaip 4,500 aktyvistų.

LAIŠKAI DĖL DARIAUS-GIRĖNO PAŠTO ŽENKLO

Lietuviai ima gausiau siųsti pašto vadovybei laiškus, kad būtų išleistas Dariaus-Girėno pašto ženklas. Amerikos Lietuvių Taryba turi trejopas tuo reikalu laišku formas ir prašantiems jas persiūnčia.

STEBĖTOJO PASTABOS

Apie šių dienų išeivių jaunimą yra įvairių nuomonių: vieni jį giria, kiti peikia. Al. Gimantas (Astašaitis) Tėviškės Žiburiuose apraše diskusijas politinėmis temomis Detroite (tiksliau pasakius—naujoje detroitiečių lietuvių kolonijoje prie Detroito), kuriose dalyvavo jaunieji: Viktoras Nakas, Gintė Damušytė, Saulius Anužis, o joms vadovavo Violeta Abariūtė. Al. Gimantas gana entuziastingai pristato šiuos jaunuosius, nors tai, žinoma, yra mūsų elitas:

“Kai pasiklausai tokių jaunimo atstovų kalbų, girdi jų nuomones, motyvus, jauti jų turimą nusistatymą, matai jų pažiūrų platumą,—kažkaip drąsiau darosi tvirtinti, kad turime jaunų veidų ir vardų, kurie yra ir bus pajėgūs perimti mūsų bendrosios veiklos vairą. Žinoma, jei kaikurie mūsų vyresniųjų supras ir pajėgs “užleisti” turimas pozicijas ir pakeisti sargybas, tikintis, kad ir jaunieji gebės ir toliau vykdys dar toli gražu nesibaigiančius uždavinius. Atrodo, užteks to mūsų jaunimo ir kėdžių salėse susstatymui, ir vėliavų palydai, ir rimtam politiniam darbui mūsų veiksmių viršūnėse.”

Cia įdomu pastebėti, jog buvęs detroitietis V. Nakas, dabar gyvenęs Washington, D. C. dabar ruošiasi politinių mokslų doktoratui. Ir paklauskite—jo dizertacijos tema yra apie Lietuvos TSR Komunistų partijos pirmąjį sekretorių A. Sniečką.

☆ ☆ ☆

Akiračiuose jau kelis kartus buvo užsiminta apie šeštąją Baltų Sudijų konferenciją Švedijoje (apie ją pasinaudojant informacijomis iš Europos Lietuvio, kurios nebuvo visiškai tikslios, nes ne visi kviestieji paskaitininkai iš Lietuvos atvyko (rašėme ir Vienybėje). Kadangi šioje konferencijoje dalyvavo mokslininkai iš Pabaltijo valstybių, tai VLIKo organas ELTA ir net Draugas, neskaitant jau “reorgiškos” spaudos buvo išeivių visuomenę užaliarmavę, kad konferencijos rengėjus—Skandinavijos Baltų Institutą yra infiltravę sovietai . . .

Tos konferencijos dalyvė—dr. M. Gimbutienė savo straipsnyje apie konferenciją (Akiračiai, 1982 m. Nr. 2) pažymi:

“Eltos teigimas, kad tarybiniai mokslininkai ‘infiltravo’ VI-ąją tarptautinę baltų studijų konferenciją Stockholme skamba patetiškai, net juokingai tiems, kurie ten buvo. Klausimas: infiltravo ką? Ar tuos Vakarų pasaulio mokslininkų sluoksnius, kurie jaučiasi pasaulio piliečiais, kalba ką nori, turi pinigų važinėti kada nori ir kiek nori į tarptautines konferencijas? Jau vien pamatymas, kad tarybiniai delegatai turėjo beveik visą laiką būti krūvoje, gyventi ir valgyti kartu, negalėti nieko nusipirkti ir pavažinėti po Švediją ar kitus kraštus, buvo pakankamas kontrastas laisvai kitų šalių mokslininkų būklei, kad čia pat stebintų ir savaip nuteiktų”.

Po tokių ryškių M. Gimbutienės pastabų—komentarų nereikia. Tik reikia pridėti, kad padarius toki “liapsusą”, kitas ELTOS redaktorius iš gėdos nežinotų kur dėtis. Tačiau dabartinis to biuletenio tvarkytojas, turbūt, yra tik atkaklus “kovotojas”, bet nebūtinai tiesos rašytojas.

☆ ☆ ☆

Vartau neseniai gautą naujausią Ateities žurnalo numerį (1981 m. Nr. 9-10). Pažymėta, jog tai dvigubas kongresinis numeris (gal geriau—pokongresinis numeris).

Šis numeris yra gražus ir stambus, na ir turėtų būti istorinis, nes atžymi X-ąjį ateitininkų kongresą, įvykusį 1981 m. rugsėjo 3-7 dienomis Chicagoje. Tačiau reikia liūdnai konstatuoti, jog šis numeris yra gerokai silpnesnis negu daugumas ankstesniųjų.

Nežiūrint, kad žurnalas turi vieną vyr. redaktorių, tris redaktorius ir šešis redakcijos narius, nesurasta žmonių išmaniau susidoroti su kongreso aprašymu bei vaizdine medžiaga! Net ir kai kurioms kongreso dalims atžymėti nesurasta “savo” žmogaus, o pasinaudota Aidų žurnalu, jau neskaitant kongreso poezijos vakaro aprašymo. (Cia idėti net du rašiniai apie tą patį įvykį—iš Aidų ir Draugo kultūrinio priedo).

Tačiau ypatingai liūdnai atrodo iliustracinė medžiaga—nuotraukos. Techniškai—jos neblogos, tačiau apie pusę jų nebeturi jokių parašų. Po kai kuriomis nuotraukomis parašai nepilni ar klaidingi. Štai, 376 pusl. nuotraukoje, stovi 12 jaunuolių, o parašas: “Studentai laimėję premijas Ateities konkurse”. Atrodo, kad redakcija galvoja, kad skaitytojais turėtų žinoti šių studentų pavardes. Be pavardžių nuotrauka, ypatingai tokio istorinio pobūdžio numeryje, nustoja reikšmės.

Taip pat leidinyje gausu “pikniškiško” pobūdžio nuotraukų iš Ateitininkų Namų sodo Lemonte, kur vyko Kongreso dalis. Ten žmonės susėdė kėdese, išdrikę po žolę ar kur kitur. Kai kuriose nuotraukose galima atpažinti veidus; bent tie, kurie pažįsta tuos žmones žinos, kas ten sėdi. Bet kodėl jie ten sėdi ir ką jie ten daro—ko klauso, taip liks paslaptis. O tokių nuotraukų kartojasi lapas po lapo. Žurnalo 397 ir 399 pusl. idėtos Tėvų Jėzuitų koplyčios nuotraukos—tik viena iš arčiau, kita iš toliau. Atrodo, kad kiek fotografas (Jonas Kuprys) tų nuotraukų “prišaudė”, kas nors jas žurnalan idėjo, visai nepagalvojęs apie kokią nors atranką ar parašų reikalingumą.

Šio žurnalo redakcija (išskyrus vyriausiąjį redaktorių kun. K. Trimaką) yra jauni žmonės. Jiems yra dar galimybių mokytis, tobulėti. Spaudos darbas visgi yra tam tikra profesija, ir nežiūrint, kad kai kurie jų turi daktaratus kitose srityse, spaudos baruose dauguma jų vos tik pradžiokai.

Reikėtų palinkėti šiame “hobby” jiems rimčiau pastudijuoti, jeigu nori, kad tas jų darbas mūsų raštijoje paliktų pėdsakus. O vis dėlto Ateitis savo 70 metų gyvavimo laikotarpyje yra turėjusi ir brandžių periodų. [eš.]

VIENYBĖ, 1982 m. kovo 31 d.

Protestai dėl klaidingų žemėlapių

Freedom House organizacijos 1982 m. sausio mėnesį išleistas “Laisvės žemėlapis” ir prie jo pridėtas “laisvų”, “dalinau laisvų” ir “nelaisvų” valstybių sąrašas susilaukė griežtų protestų. Savo laiške Freedom House egzek. direktoriui L. R. Sussmanui Gen. konsulas A. Simutis išreiškė savo nusteimą, kad nei žemėlapyje, nei sąrašė nėra Lietuvos, Latvijos ir Estijos, kurių okupacijos nepripažįsta JAV ir kitos valstybės. Protesto laišką Freedom House direktoriui Bayard Rustinui tą pačią dieną pasiuntė Vliko vicepirmininkas dr. K. R. Jurgėla. Jo žodžiais, “arbitrariškai išleidus Pabaltijo valstybes iš žemėlapiro, padaryta didelė neteisybė tų šalių gyventojams, kurie tęsia savo kovą už laisvę, o žemėlapis dabartiniam savo pavidale pasitar nauja agresoriaus, Sovietų Sąjungos, tikslams”. Prie šių protestų prisijungė ir Estijos Gen. konsulas Ernst Jaakson.

Savo atsakyme L. R. Sussman pareiškė suprantas protestuotojų nusistatymą ir užtikrino, kad jo organizacija ir toliau įvairiais būdais išreikš savo opoziciją Sovietų viešpatavimui. Bet Sussman atsakė pakeisti žemėlapi, nes jis, esą, ribojasi “politiniais vienetais su vyriausybėmis, kurios kontroliuoja

tą sritį”; jei žemėlapyje ar sąrašė Pabaltijo valstybės būtų atskirai atžymėtos, to paties pageidautų baltarusiai ir ukrainai, gruzinai ir armėnai. Gen. konsulas Simutis savo atsakyme Sussmanui atmetė jo argumentus ir dar sykį paragino jį “atitaisyti neteisybę, kurią jūsų žemėlapiai ir leidiniai daro mano šaliai”. Dr. K. R. Jurgėla laišku kreipėsi į senatorių D. P. Moynihaną, vieną iš Freedom House vykdomojo komiteto narių, prašydamas jo, kaip tikro lietuvių laisvės rėmėjo, imtis reikiamų žingsnių ir atitaisyti “didelę žalą, kurią Freedom House daro Pabaltijo valstybėms ir jų bylai”.

Protestų susilaukė ir prezidento Reagano kalbos televizijoje metu pernai lapkr. 18 d. naudotas Europos žemėlapis, kuriame Lietuva, Latvija ir Estija nebuvo išskirtos iš Sovietų Sąjungos. Atsakyme Lietuvos Charge d'Affaires dr. Stasiui Bačkiui, Valstybės departamento Pabaltijo reikalų vedėja Mildred A. Patterson paaiškino, kad šis žemėlapis buvo panaudotas “per klaidą” ir bematant buvo pataisytas išspausdintoje prezidento kalbos versijoje. Prezidento Reagano dėmesį į šį klaidingą žemėlapi laišku atkreipė ir Alto pirmininkas dr. Kazys Sidlauskas. (ELTA)

Wall Street Journal apie Lietuvą

Kovo 10 d. laidoje New Yorko Wall Street Journal atspausdino savo korespondento Norman Peagam reportažą iš Chicagos apie tenai veikiančius užsienio šalių diplomatus, daugiausia generalinius konsulus. Reportažas pavadintas: “Does Lithuania Exist? Its Consul in Chicago Certainly Thinks So”.

Apie Lietuvos generalinę konsulę autorius taip rašo:

Perhaps the most anomalous foreign mission here is the Lithuanian consulate general, which represents a country that is realer than Ruritania but still doesn't exactly exist. Josephine Dauzvardis, the honorary consul, naturally insists that her country deserves recognition. And the U. S. government, formally, concurs. In practice, the U. S. and most nations accept the fact that Lithuania has been part of the Soviet Union since World War II.

Nevertheless, Mrs. Dauzvardis still transacts business on behalf of a government-in-exile in Rome, which continues to issue passports. A sprightly grandmother, she took over as consul 10 years ago on the death of her husband, who had held the post since 1937.

Mrs. Dauzvardis, who works out of her house on Chicago's southwest side, inveighs against the Soviet occupation of Lithuania and the “puppet regime” there, with which she has no contact. As is true of Latvia and Estonia, Lithuania's fellow Baltic states, the costs of maintaining “free” Lithuanian missions are paid by the U. S. from gold-bullion reserves frozen after the Second World War. But those reserves are dwindling, and no one will say how much gold is left.

Even when the gold runs out. Mrs. Dauzvardis says Lithuanian-Americans will keep the mission open as a gesture of defiance against Moscow, “We're a thorn in their side,” she says.

DĖL SANTYKIŲ . . .

Atkelta iš 1 psl.

Kiek anksčiau (1966 m.) pasiektas susitarimas taip skelbia:

“TAUTINĖ DRAUSMĖ REIKALAUJA, kad tol, kol Sovietų Rusija laikys Lietuvą okupuotą ir pavestą Sovietų Sąjungos dalimi, laisvieji lietuviai santykiuose su okupuotos Lietuvos gyventojais ribotą bendravimu tik privačioj asmeninėj plotmėj”.

“Vertinama kiekviena laisvės kovos iniciatyva, tačiau siekiama, kad ji būtų suderinta su Lietuvos laisvinimo veiksmų politika ir taktika. (1966 m. punktas 4.)”.

Vyriausiasis Lietuvai Išlaisvinti Komitetas

Ekonomisto Jono Glemžos, gyvenančio Miunchene, V. Vokietijoje, vadovaujamas “Labdaros” sambūris pastoviai finansinėmis aukomis ir rūbų bei maisto siuntiniais remia nepasiturinčius lietuvius moksleivius Vokietijoje, Lenkijoje ir Lotynų Amerikoje. J. Glemža vasario mėn. atšventė 95-tąjį savo gimtadienį.

Vilius Bražėnas, paskaitininkas amerikiečių visuomenei prieškomunistinėmis temomis, žiemos paskaitų kelionę baigė Aliaskoje, Fairbanks TV stoty įrašė 60 minučių pokalbį.

LIETUVIAI AMERIKOJE IR PASAULYJE

ALTO KOMISIJOS

Amerikos Lietuvių Tarybos veikla plečiama įvairių komisijų darbais. Valdybos posėdyje vasario 19 d. buvo sudarytos šios komisijos:

Sekretoriato: inž. Gr. Lazauskas (pirm.), I. Blinstrubienė ir kun. J. Prunskis.

Politinė kom.: dr. K. Šidlauskas (pirm.), dr. L. Kriaučeliūnas ir adv. A. Domanskis.

Visuomeninė: dr. L. Kriaučeliūnas (pirm.), stud. R. Tričytė ir P. Bučas.

ALTO skyrių: M. Pranevičius (pirm.), P. Bučas, dr. J. Valaitis.

Finansų: M. Pranevičius (pirm.), P. Bučas, dr. J. Valaitis.

Spaudos ir informacijų: kun. dr. J. Prunskis (pirm.), inž. Gr. Lazauskas, A. Adomėnas.

Teisių ir statuto: dr. J. Valaitis (pirm.), T. Blinstrubas, adv. A. Domanskis, inž. Gr. Lazauskas, J. Lekas, M. Pranevičius.

Namų administravimo: dr. V. Šimaitis (pirm.), inž. Gr. Lazauskas, T. Blinstrubienė.

JURGIS JANKUS – LB LAUREATAS

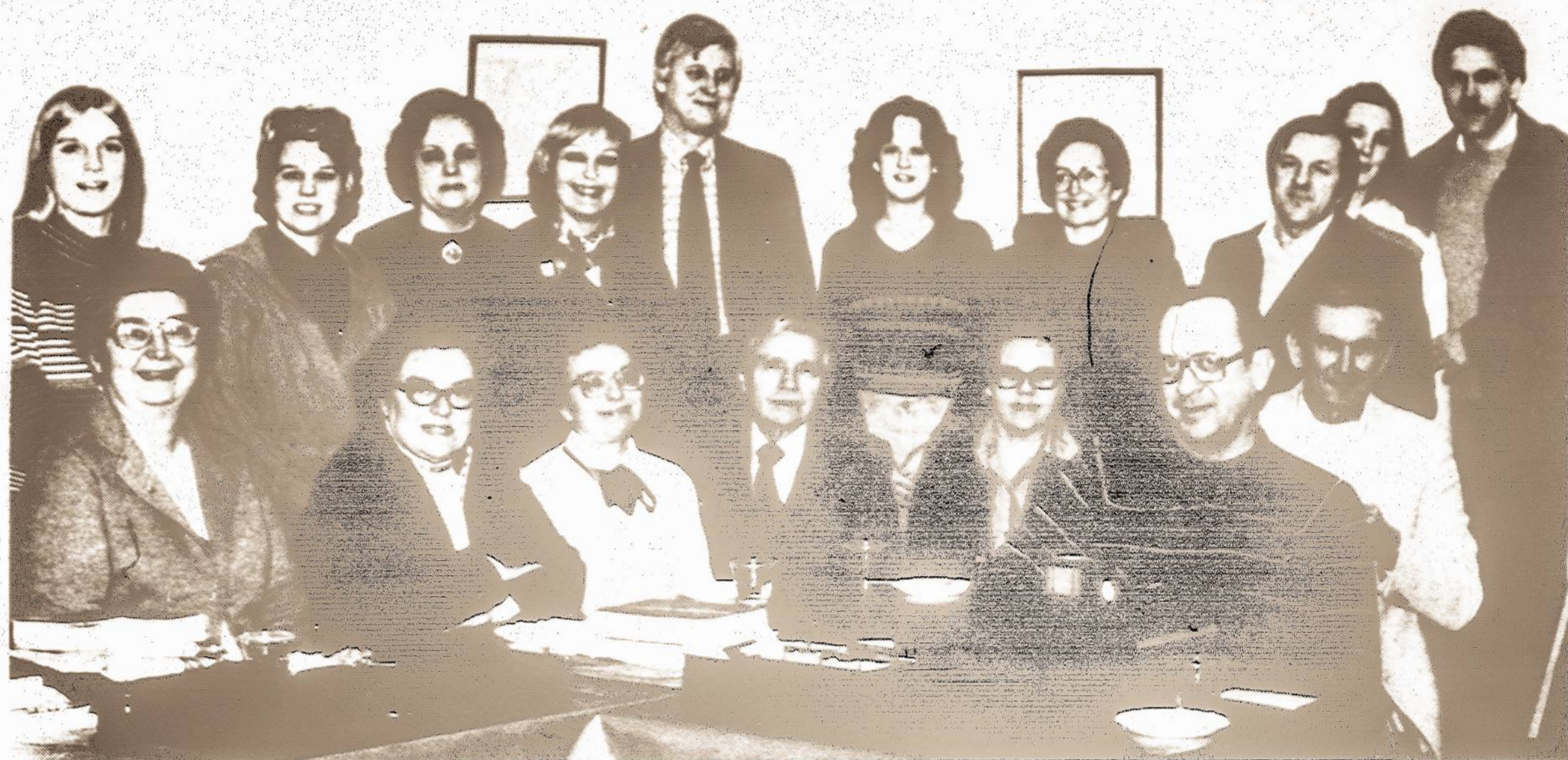

JAV LB Kultūros tarybos 1981 m. literatūros premijos vertinimo komisija savo kovo 3 d. posėdyje Chicagoje nutarė \$3000.00 Lietuvių Bendruomenės premiją paskirti Jurgiui Jankui už rankraštinių apsakų rinkinį "Paparčio žiedas". Premijos mecenatas JAV LB Krašto valdyba.

Vertinimo komisiją sudarė: Česlovas Grincevičius, pirm., kun. Vytautas Bagdonavičius, Marija Saulaitytė-Stankuvienė, Aušrelė Liulevičienė ir Alfonsas Tyrulis-Šešplaukis.

Į premiją kandidatavo 8 knygos ir 16 rankraščių. Premiją Jurgiui Jankui bus iteikta Premijų šventėje Detrote balandžio 18 d.

4

Clevelando vyskupo Valančiaus Lituanistinės vakarinių kursų nariai minėjo vasario 16-ąją. Kursų vedėja

dr. D. Tamulionytė [stovi trečia iš k. į deš.].

V. Bacevičiaus nuotr.

Veikalo "DLK Algirdas" pristatymas Bostone

Lietuvių Moterų Klubų Federacijos Bostono skyrius suruošė Algirdo Budreckio parašyto istorinio veikalo "DLK Algirdas" sutiktuves kovo 14 d. Nepaisant eismo sutrikdymo dėl "Šv. Patriko" parado South Bostone, nemažai žmonių atsilankė į So. Bostono Lietuvių Tautinius Namus ir dalyvavo sutiktuvsė. Knygą pristatė ir apibūdino Moterų klubo pirm. Elena Vasyliūnienė. Ji pabrėžė, kad ši knyga yra pats pirmas monografinis veikalas apie Algirdą Gediminaitį bet kokia kalba. Autorius yra surinkęs visus prieinamus šaltinius ir visą literatūrą apie Algirdą. Aktorė Aleksandra Gustaitienė padeklamavo eilėraščius, kurių temos lietė Algirdo laikus. Lietuvių Šaulių Sąjungos Naujosios Anglijos Rinktinės pirmininkas Jonas Stašaitis pasveikino autorių ir įteikė jam rinktinės pažymėjimą.

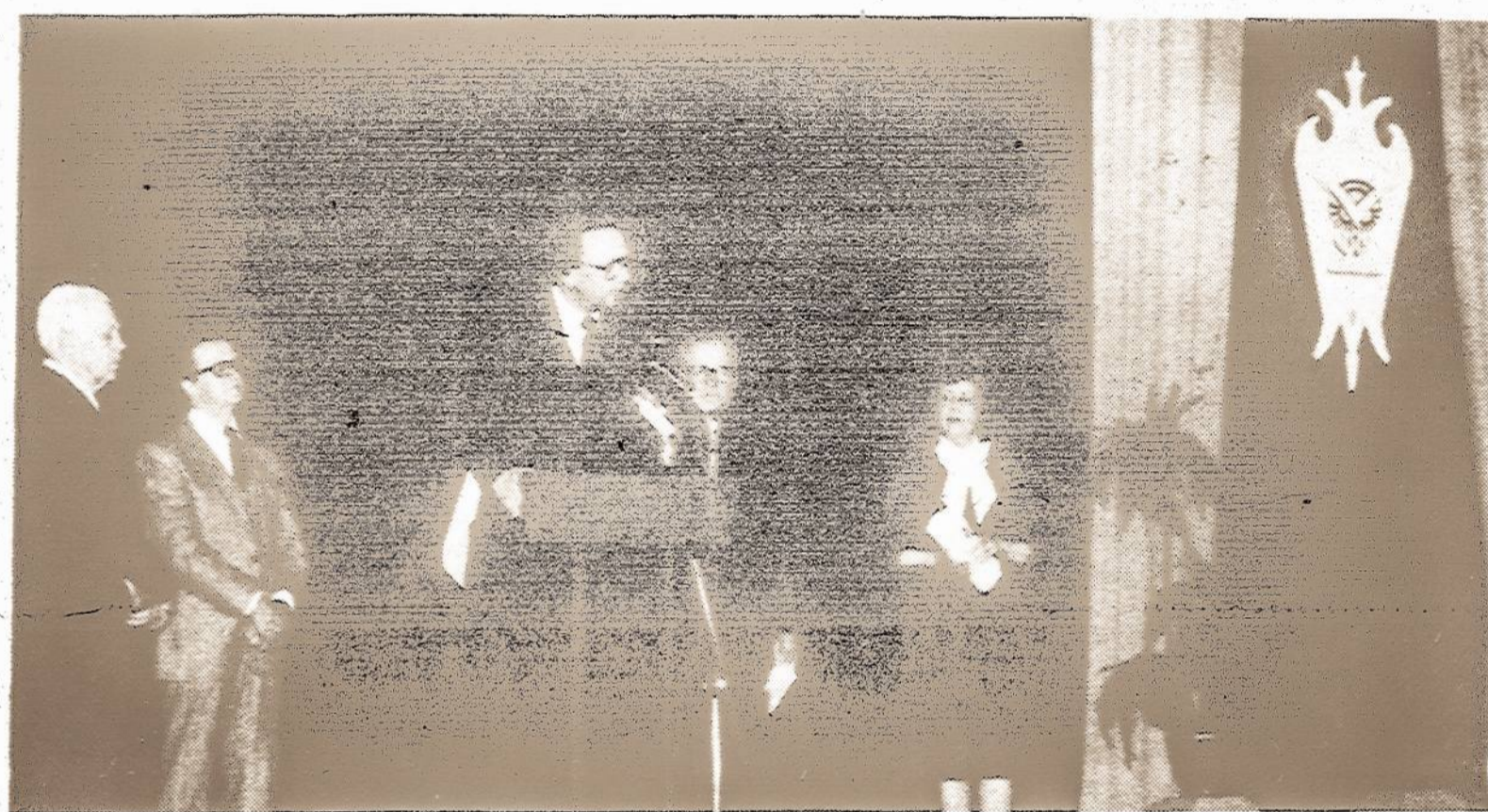
Pats autorius Algirdas Budreckis trumpai apibūdino DLK Algirdo vaidmenį, kaip Lietuvos valstybininką. Po to jis atsakė į keliamus iš publikos klausimus. Po veikalo sutiktuvių Moterų klubo narės pakvietė svečius prie vaišių.

Pagerbė jubiliatą Joną Kasmauską

Kovo 13 d. Ormand Beach, Fla., Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos vietos skyrius surengė savo ilgamečiui nariui Jonui Kasmauskui pagerbimą ryšium su jo besiantiančia 99-erių metų amžiaus sukaktimi.

Pradėta pamaldomis Prince of Peace parapijos bažnyčioje, kur atitinkamą pamokslą pasakė kun. K. Ruibys. Akademinė dalis vyko salėje. Skyriaus pirmininkas Vyt. Abraitis publikai pristatė sukaktuvininką Kasmauską ir papasakojo apie jo veiklą ir jo paramą lietuviškiems darbams.

Perskaityti sveikinimai iš ALT Sąjungos pirm. V. Mažeikos, Vilties draugijos pirm. dr. D. Degė-

31-oji Draugo romano premijos šventė Clevelande. Nuotraukoje: Mecenatas dr. R. Kontrimas taria sveikinimo žodį. Kairėje B. Gaidžiūnas ir V. Rociūnas, dešinėje – kun. V. Rimšelis ir laureatė B. Pūkelevičiūtė.

V. Bacevičiaus nuotr.

Įvairios žinios

Arch. Kęstutis P. Žygas, šiuo metu su šeima gyvenęs prie Los Angeles, tyrinėja tenykštės architektūros istoriją. Jo straipsnis apie skolinius Los Angeles miesto architektūros tradicijoje neseniai tapo išspausdintas "Architectural Design" žurnale, K. P. Žygas architektūrą studijavo Harvardo universitete, Turkijoje, Berlyne ir Londo-

ne. Gyvendamas Bostone, aktyviai reikšėsi Santaros-Sviesos Federacijos ir Studentų S-gos veikloje.

Dail. Alfonso Dargio meno darbų paroda Detrote įvyks kovo 20-21. Rengia LB apylinkė.

Ed Asner, aktorių profesinės sąjungos pirmininkas, vedęs kovą už JAV-ių paramos Salvadoro vyriausybei nutraukimą, yra kilęs iš Lietuvos. Kaip jisai pareiškė pasikalbėjime su Chicago Tribune dienraščiu, jo tėvas gimęs ir užaugęs Vilniuje, iš ten emigravęs į Ameriką, kur vedė tokią pat emigrantę iš Odesos ir sulaukė penkių vaikų, kurių Ed pats jauniausias.

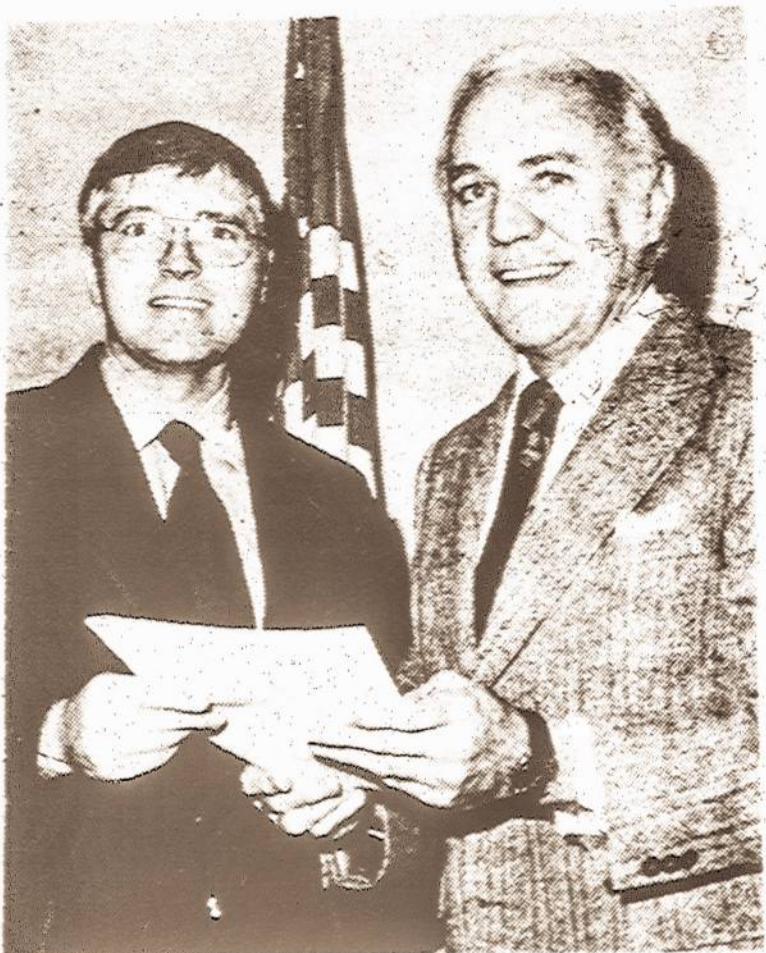
Adv. Donald Žemaitis, trečios kartos Amerikos lietuvis, Kansas City mieste kartu su kitais lietuvių kilmės amerikiečiais organizuoja lietuvių klubą "Vytis" su obalsiu "Laisvės Lietuvai". Lietuviškų organizacijų ten jau seniai nėra buvę, nors senųjų Amerikos lietuvių ir jų ainių apylinkėje gyvena labai daug. Bandoma teisinėmis priemonėmis atgauti ir seniai per klaidą kitiems atitekusią buv. lietuvių parapijos bažnyčią. Tiems klausimams aptarti adv. Žemaitis su savo broliu Charles lankėsi Omahos lietuvių kolonijoje pas LB Omahos apylinkės pirm. Algimantą Antanėlį.

VIENYBĖ, 1982 m. kovo 31 d.

LIETUVIAI CHICAGOJE

Prof. Algirdo J. Greimo knyga "Apie dievus ir žmones", išleista 1981 m. Chicagoje, susilaukė didelio dėmesio Lietuvos inteligentijos sluoksniuose. Dabar Greimas renigia naują veikalą apie lietuvių mitologiją. 1981 m. liepos mėn. prof. Greimas ir jo bendradarbis B. Pottier buvo suruošę tarptautinį simpoziumą tema "žinojimas ir tikėjimas", kuriame dalyvavo pasaulinio garso filosofai P. Ricoeur, H. Putnam ir E. Levinas.

Kongr. Edward J. Derwinski, 4-tojo Illinois kongresinio distrikto atstovas, vienas efektyviausių Lietuvos draugų Washingtone, pralaimėjo pirminius rinkimus savo partijos (republikonų) renominacijai į Kongresą. Jis pralaimėjo dėl to, kad po paskutinio gyventojų surašymo buvo pakeistas jo distriktas, ir jis už to distrikto kandidatūrą turėjo rungtis su kitu populiariu republikonų kongresmanu George O'Brien. Lietuviai labai smarkiai rėmė Derwinski, bet tikisi, kad laimėtojas O'Brien lygiai gerai atstovaus jų interesus. Tiesa, pastarasis šį rudenį dar turės varžytis su kol kas nežinomu demokratų kandidatu.

Edvardas J. Schuman [Šumanas] kairėj republikonų kandidatas ir Cook County komisierius ir kongresmanas George O'Brien. [III.]

Karolis Avižienis [dešinėje], kurio surinktų meno kūrinių paroda buvo atidaryta vasario 26 d. Čiurlionio vardo galerijoje Chicagoje. Beveik visi išstatytieji darbai yra sukurti paskutinių metų laikotarpyje Lietuvoje. Nuotraukos kairėje—Algirdas Titas Antanaitis. Jo vadovaujamas Antrojo Kaimo kolektyvas gavo JAV Lietuvių Bendruomenės teatro premiją. Viduryje—Vienybės kolektyvo narys Edvardas Šulaitis.

Z. Degučio nuotrauka

LIETUVOS ISTORIOGRAFIJA

Tokiu pavadinimu Lietuvių Istorijos Draugija Chicagoje leidžia, o Jonas Dainauskas parengia ir redaguoja neperiodinį leidinį. Jau išėjo naujas sąsiuvinys paženklintas Nr. 8/9/10. Tai yra Lietuvos istorijos klausimais parengtų ne lietuvių, ne lietuvių kalba kai kurių veikalų sąrašas. Jie per paskutiniuosius keliolika metų išleisti ne Lietuvoje.

Savo žodyne rašo redaktorius J. Dainauskas:

"Šis sąsiuvinys apimantis 857 korteles, skiriamas 1978, 1979, 1980 m., nes tos kortelės buvo paruoštos tais metais. Tuo taip pat siekiama išlaikyti nuoseklią numeraciją sąsiuvinii, kurie buvo pradėti leisti 1971 m."

Toliau J. Dainauskas teigia:

"Niekas man tų duomenų nesiunčia. Reikia juos pačiam sugaudyti. Nuolatos, kiek tai įmanu, reikia tikrinti Lenkijos, Rusijos, Vokietijos, JAV, Prancūzijos, Anglijos ir kitų kraštų bibliografinius leidinius, leidyklų katalogus, planus. Vienok, net ir turtingoje bibliotekoje dirbant, vienam žmogui neįmanu visa apimti ir sekti tokios literatūros pasirodymą".

Siame sąsiuvinyje suminėtu daugiau negu pusė (474) leidinių yra pasirodę lenkų kalba. Į šį sąsiuvinį iš viso įtraukti rašiniai parašyti 12-oje kalbų ir išspausdinti 20-yje kraštų. Redaktorius prašo papildymus bei pasiūlymus siųsti adresu: J. Dainauskas, 4523 S. Francisco Ave., Chicago, Il. 60632. Leidinys leidžiamas 200 tiražu, dauginamas rotariumi.

Lietuvos Atgimimo Sąjūdis į Amerikos Lietuvių Tarybą paskyrė K. Radvilą, K. Dirki ir V. Jokūbaitį; iš jų į valdybą—K. Radvilą.

Romas Kasparas, buvęs Pasaulio Lietuvio redaktorius ir PLB valdybos narys, iš Chicagos išvyksta į Washington, D. C., dirbt Amerikos Balse.

Iš spaudos žmonių suėjimo Chicagoje. Iš kairės stovi: Ed. Šulaitis, Minties laikraščio redaktorius ir leidėjas Vokietijoje—J. Vasaitis, Akiračių red. kolektyvo narys H. Žemelis, Naujienų laikraščio tarnautojas Pr. Šulas ir V. Zalatorius.

Lietuvių Foto Archyvas žengia į 1982 darbo metus

Lietuvių Foto Archyvo metinis tarybos bei narių posėdis įvyko sausio 6 d. Pasižymėję Chicagos šalčiai bei pūgos neatbaidė fotografų mėgėjų entuziastų susirinkti Jaunimo centre padiskutuoti Archyvo ateities planus. Pagal įstatus, reikėjo išrinkti naują tarybą, į kurią įeina dr. Stasys Budrys, Stasys Žilevičius ir Raimundas Lapas, ir valdybą, į kurią įeina Algimantas Kezys-prezidentas, Marytė Smilgaitė-sekretorė ir Juozas Daunoras-kasininkas. Del tam tikrų išpareigojimų kitur, adv. Žumbakio vietą perima adv. A. Rimantas Domanskis. Kadangi Foto archyve yra daug darbo—o talkos palyginus mažai, kai kurie Archyvo bendradarbiai pasiėmė ant savo pečių ir kitokių pareigų: Stasys Žilevičius—foto parodų komiteto pirm., Vita Polikaitytė-fotonuotraukų archyvė, Marytė Smilgaitė-kinofilmų archyvarė, Raimundas Lapas—foto-kino pobūdžio leidinių koordinatorius ir spaudos korespondentas, ir Jonas Kuprys-archyvo oficialus fotografas.

Algimantas Kezys pranešė jog 1981 m. Foto Archyvas pagamino 4 filmus "Jūratė ir Kastytis", "Stasys Barzdukas", "VI-toji Šokių Šventė" ir "Lietuviai Jėzuitai". Filmu "Lietuviai Jėzuitai" įvyko posėdžio metu. Vyravo nuomonė, jog tai vienas iš geresnių Foto archyvo dokumentinių filmų, kurių dabar yra apie 25. Filmo skriptas gerai paruoštas, vaizdų eiga gan sklandžiai eina. Tai dėka pasišventusių Archyvo bendradarbių, kurie taip rūpestingai filmavo ir redagavo šį filmą—Algimantas Kezys, Marytė Smilgaitė ir losangelietis Paulius Jasiukonis.

Pereitais metais buvo pradėti filmai apie Simą Sužiedelį, prel. Končią, ir skautus akademikus. Dėja, del lėšų stokos, filmai liko neužbaigti.

Pasidžiaugta, kad Foto archyvas nesiriboja vien nuotraukų bei filmų propagavimu. Pernai išleido fotoalbumą "V-toji Šokių Šventė", o šiais metais leidžia bibliografo Rai-

mundo Lapo 400 psl. mokslinį veikalą "Ten, ekrane sužibus: Amerikos lietuvių kinematografija 1909-1979". Iki šiol knyga sulaukė daug dėmesio iš privačių asmenų; dėja, jaunimo organizacijos ir fondai nerado reikalo paremti šio jaunojo akademiko rimtos studijos, kurią jau pripažino University of Southern California kinematografijos fakultetas bei Library of Congress Washingtone. Tikimės, kad su savo įnašu ateis Lietuvių Fondas.

M. Smilgaitė pranešė, jog Pedagoginis Institutas turėjo progos į vaizduojamas iraišyti beveik visus Foto archyvo filmus. Pabaigai, S. Žilevičius kvietė visus fotografus neužmiršti, jog š. m. foto paroda įvyks spalio 29 Čiurlionio galerijoje. Visais reikalais, kreipkitės į Lithuanian Photo Library, 2345 West 56th St., Chicago, Illinois 60636.

Chicagos filatelistai, susiorganizavę į "Lietuvos" draugiją, šiemet švenčia 35 m. savo gyvavimo sukaktį. Tąja proga bus išleistas 150 psl. iliustruotas leidinys, jau atiduotas M. Morkūno spaustuvei. Del informacijų kreiptis: A. Zakas, 5723 S. Merrimac, Chicago, IL 60636.

Lietuvių Tautinių Kapinių Chicagoje naujais direktoriais visuotiniame susirinkime kovo 14 d. išrinkti (balsų skaičiais tvarka): kun. E. Gerulis, G. Lazauskas, B. Matelis, V. Uznis ir A. Mickevičius. Direktoriai išrinkti šešerių metų terminui ir savo pirmame posėdyje pasiskirstys pareigomis.

Viktorija Dirgelaitė-Šaulienė, nauja Lietuvių Fondo federalinio kooperatyvo direktorių narė, išrinkta į Povilo Sodeikos vietą, nes jis tarnybos reikalais išvyko į Ohio valstiją. V. Šaulienė vienuolika metų dirbo adv. Pauliaus Žumbakio įstaigos vedėjos pareigose. Kooperatyve ji yra išdininko padėjėja.

KANKLĖS

JUOZAS KREIVĖNAS

Lietuvių tautinis instrumentas "kanklės" arba "kantlės" turi gausių atitikmenų kitose tautose (latvių kuoklės, estų kannel, lybių kandla, suomių kantele, rusų gusli, lenkų gęsl ir t. t.). Betgi kiekvienoje tautoje šis instrumentas yra žymiau ar ir nežymiai skirtingas, kas tautas nuteikia kankles laikyti savais tautiniais instrumentais.

Lietuviuose, kaip ir kitose tautose, tai yra labai senas instrumentas, amžiumi siekias priešistorinius laikus. Pirmą kartą kanklės turėjo penkias stygas ir derinimu priskirtinos prie skudučių, kurių taip pat būta penkių dūdelių, ir prie dainuojamų sutartinių. Tai yra senoviškų disonansų muzika. Kad kanklės buvo senųjų sutartinių muzikinėje šeimoje, liudija tokie seni dainų išsireiškimai:

... skumbinoj kunklaliai, lioj ri di augo...

... sidijo beržel...

... skambaliuoj kenklelės, lynaugučio... ir t. t.

Kanklės turi šaknis ir lietuvių mitologijoje. Lenkai prie Gdansko, senųjų prūsų žemėj rado iš XIII a. pradžios instrumentą, kurį restauravus gavosi kanklės-gęsl, penkias stygas instrumentas (žiūr. Dziejie muzyki polskiej, Warszawa, 1977).

Ėjo amžiai, daug kas keitėsi. Šalia sutartinių atsirado ir mūsų liaudies dainų, kurių pradžios reikia ieškoti kažkur prieš XIV a., nors sutartinės dar ilgus amžius buvo gyvos, galima sakyti, numirė tik baigiantis XIX a. ar net pradžioje XX a. Kanklės prie šių pasikeitimų prisitaikė. Buvo kankliuojamos liaudies dainos ir liaudies šokiai:

... skamba, skamba kankliai, atataria vamzdžiai...

... skambink, skambink, tētušėli, skaut ir mano širdužėlė... — kanklės ne tiek skambėjo, kiek raudojo.

... ir nusikirski tą putinėlį, pasidaryki žvangias kankleles...

XIX a. pabaigoj ir XX a. pradžioj kanklės išgyvena vėl naujas nuo-

taikas. Plačiai pagarsi kanklių meistrai ir šios muzikos interpretatoriai: J. Garalevičius, Pranas Puskunigis, Saliamonas Banaitis, J. Strimaitis, Jankauskas ir kt. Gaila, bet tarp šių kanklininkų nėra kiek prasilavinusių muzikų. Nutrūko jie su liaudies kūryba. Atsirado tokio repertuaro:

... Jau pagyvenęs Lietuvos žmogelis,
traukia svečius pražilęs senelis
su kanklėmis ant pečių
nor paskambint dėl svečių
ant senovės kanklių... (Pr. Puskunigio tekstas)

Kai kurie meistrai kankles reformavo, tobulino, kaitaliojo. Visgi Lietuvos nepriklausomais laikais (1918-1940) koncertinio kanklių instrumento nebuvo. Net buvo nuomonių, kad su šiuo senovės palikimu iš viso neverta terliotis. Bet tautosakininkai atliko savo uždavinį: apie kankles pasirodė rimtų raštų. Ypač išsiskyrė Z. Slavinskas (jo studija "Lietuvių kanklės" paskelbta "Tautosakos darbų" III, išleista Kaune 1937).

Jau artinantis Antrajam pasauliniam karui Lietuvoje pastebimas rimtas susidomėjimas ne tik kanklėmis, bet ir kitais liaudies instrumentais. Prisiartinio tautinių (ar liaudies) ansamblių laikai. Kanklių kelias buvo siauras—iš vienos pusės jos buvo reikalingos tobulinimo, o iš kitos pusės—turėjo neprastą tautinio savitumo, nepavirsti kažkokiomis citromis.

Šiuo metu reikia laikyti kanklių reikalą išspręstu: kankliuoti mokoma muzikos konservatorijoje Vilniuje. Instrumentas neprarado kanklių pobūdžio, bet išstobulintas tinka aukšto lygio muzikai. Ypač nusipelnė Jonas Švedas. Dar 1955 m. dideliu tiražu buvo išleistas Pr. Stepulio vadovas "Kanklės". Pamažu auga kanklių muzikos literatūra. Išeivijoje kanklėmis nusipelnė Clevelande Mikulskiai, Montrealyje Lapinas ir t. t.

Reikia kuo daugiau užsiimti kanklėmis ir jų muzika.

Lietuvoje yra gausu kanklių dirbėjų ir kanklininkų. V. Kapočiaus nuotraukoje — kanklių meistras J. Lašas, iš Švedasų apylinkės.

Išleistos dvi Eduardo Cinzo knygos

Pasirodė Belgijoje gyvenančio rašytojo Eduardo Cinzo dvi knygos. Chicagoje A. Mackaus knygų leidimo fondas išleido jo romaną "Mona", kuris turi 204 pusl. Knygos tiražas 1,000, kaina \$8, aplankas Petro Mikalajūno.

Šis romanas yra anksčiau išėjusio romano "Raudonojo arklio vasaros" tęsinys.

"Spąstai"—taip vadinasi Cinzo apsakymų knyga, kurią 10,000 tiražu išleido "Vagos" leidykla Vilniuje. Šios knygos viršelį piešė dail. A. Kubilius, ji turi 294 pusl., kaina 1.20 rb.

Šioje knygoje yra 8 apsakymai, kurių dalis jau yra buvusi periodikoje. Taip pat duodama ir plati Vytauto Kazakevičiaus įžanga, užimanti net 10 puslapių.

"Spąstai" yra pirmoji Cinzo knyga, išleista Lietuvoje. Kaip V. Kazakevičius rašo, E. Cinzas buvo pažadėjęs ten išleisti "Raudonojo arklio vasarą", kuri vėliau išėjo Chicagoje. Dėl šio dalyko V. Kazakevičius taip aiškina:

"E. Cinzo abejones nesunku paaiškinti: ilgoką laiką jis buvo veikiamas įvairių, neretai stereotipinių prietarų, kuriuos ugdo antitarybinė išsivieška aplinka ir kapitalistinių kraštų propaganda; kadaise ir pats šiek tiek prisidėjo prie 'vadavimo' veiklos. Tačiau išsiplėtusi pažintis su mūsų žmonėmis ir literatūra, viešnagės Tarybų Lietuvoje padėjo jam suvokti tikrąją padėtį, paskatino pasirinkti glaudų bendravimą su kitu gyvenimo keliu žengiančia gimtine".

Kazakevičius Cinzo kūryboje išvelgia daug teigiamų pusių. Bet "joje pasitaiko sentimentalumo,

schematiškumo, didaktikos, tarpais krinta į akis sausokas dialogas, išgiline rastume ir kitokių ydų". Tačiau apie tai, Kazakevičiaus nuomone, turėtų pakalbėti literatūros kritikai. [eš.]

LIETUVOS VAIKŲ LITERATŪRA RUSIŠKAI

Leidykla "Detskaja literatura" ką tik į gyvenimą palydėjo naują knygą. Tai Vinco Aurylos "Lietuvos vaikų literatūra". Į rusų kalbą ją išvertė J. Jonaitienė. Dailininkas—V. Armalas.

Leidinyje Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto lietuvių ir užsienio literatūros katedros docentas, filologijos mokslų kandidatas V. Auryla pasakoja apie lietuvių vaikų literatūros ištakas ir jos pradinius, plačiai nušviečia jos raidą ir pristato kūrėjus. Atskiroje knygos dalyje atspindimas šiandieninės vaikų literatūros pulsas Lietuvoje.

...

"Lošimas be kozirių"—taip vadinasi naujas dviejų serijų vaidybinis filmas, kurį Centrinės televizijos užsakymu sukūrė Lietuvos kino studija. Filmo režisierius A. Kundelis drauge su žurnalistu P. Šatkumi yra ir scenarijaus autorius. Juosta nufilmavo vaidybiniame kine debiutuojantis operatorius A. Mikutėnas, dailininkas—A. Ničius, kompozitorius—J. Andrejevas.

***

Lietuvoje, vaikui sunkiai susirgus ir patekus į ligoninę, motina irgi gali būti guldoma į ligoninę jam slaugyti. Tokiu atveju jai išduodamas nedarbingumo lapelis, užtikrinantis atlyginimo tęstinumą.

VIENYBĖ, 1982 m. kovo 31 d.

Silvestras Džiauškėtas [gim. 1928], vienas pirmųjų tapytojų Lietuvoje, darbo metu.

KELIAUJANTIS LIETUVISKAS MUZIEJUS RIEDA PIRMYN!

Vasario 25-28 dienomis Keliaujantis Lietuviškas Muziejus dalyvaus St. Petersburgo International Folk Fair. Šis tarptautinis festivalis yra pats didžiausias Floridoje. Įvairios tautybės jame dalyvauja. Floridos lietuviai kviečiami atkreipti dėmesį į Keliaujantį Lietuvišką Muziejų. Šio kilnojamo muziejaus sudėtyje yra bazužės ir koplytstulpių replikos, gintarų, rankdarbių ir audinių rinkinys. Taipgi bus išstatyti fotomontažai ir schematiniai plakatai, kuriuose vaizduojama Lietuvos istorija, tautiniai rūbai ir papuošalai bei Lietuvos žemėlapiai. Muziejaus tikslas yra pristatyti kitataučiams turtingos lietuvių kultūros eksponatus.

Anot Gintaro Karoso, kuris yra šio užsimojimo pradininkas, Lietuviškas Muziejus pirmą kartą pasirodė Bostono "Whole World Celebration"—tarptautinėje parodoje 1981 m. lapkričio mėn. gale. Lietuvių paroda buvo pati didžiausia, užimdama 50 pėdų ant 30 pėdų plotą. Šis kilnojamas muziejus buvo tiek patrauklus parodos rengėjams, tiek publikai, kad vietos televizijos stotys nufilmavo muziejų ir visus tautodailės eksponatus. Kelios televizijos stotys rodė muziejaus vaizdus žiūrovams. Bostono Whole World Celebration rengėjų komisija panaudos šių filmų ištraukas šiais metais, kada reklamuos 1982 m. parodą.

Šio Lietuviško Muziejaus pasirodymas Bostone paskatino Gintarą Karosą imtis iniciatyvos nuvežti lietuvių tautodailės parodą į kitus tarptautinius festivalius Amerikoje.

Kaip žinia, Baltic Associates bendrovė yra pasirodžiusi įvairiuose festivaliuose Amerikoje, kaip antai: Chicagoje, Baltimorėje, Buffalo, N. Y., Albany, N. Y., St. Louis, Mo., Milwaukee, Wisc., Philadelphiaje, Clevelande, Antracito rajone Pensilvanijoje ir Massachusetts valstybėje: Brocktone, Worcesteryje ir Bostone. Baltic Associates bendrovė platina lietuviškos buities reikmenis ir papuošalus bei literatūrą apie Lietuvą ir lietuvius. Tad turi daug patirties tautybių parodos ir pasirodymo pobūdžio renginiuose.

Keliaujantis Lietuviškas Muziejus, tačiau, yra skirtingas užsimojimas. Jo eksponatai nėra pardavimui. Anaiptol! Muziejus yra vaizdinis būdas supažindinti amerikiečius, ypač lietuvių kilmės žmones, su lietuvišku menu ir laimėjimais. Muziejaus pradininkai kreipiasi į visus šių eilučių skaitytojus su ypatingu prašymu, būtent: norima išplėsti, padidinti muziejaus eksponatų rinkinį. Turintieji tautodailės objektų, rankdarbių, tautinių raštų, medžio drožinių, plakatų, istorinių graviūrų ar nuotraukų, kurie galėtų išgarsinti lietuvių kultūrą ir praeitį kitataučiams, prašomi prisidėti prie šio keliaujančio muziejaus. Prašomi ar paaukoti ar laikinai paskolinti muziejui meno objektus. Malonėkite susisiekti su Baltic Associates Inc., P. O. Box 8248, Boston, Mass. 02114. Telefonas: (617) 269-4455. Galima prisidėti prie šio muziejaus jo kelionės po Ameriką metu.

VIENYBĖ, 1982 m. kovo 31 d.

Rasa Patašiūtė ir Gintaras Karosas Bostone 1981 m. lapkričio mėn. dalyvavo "Whole World Celebration"

tarptautinėje parodoje su savo keliaujančiu lietuvišku muziejumi, kuris buvo pats didžiausias.

Po St. Petersburgo festivalio, Keliaujantis Lietuviškas Muziejus pasuks į Chicagą. Planuojama pasirodyti su muziejumi festivaliuose 1982 metais dar šiuose miestuose: Cleveland, (OH), Denver (Col.), Kansas City, San Francisco, Los Angeles, New Orleans, Buffalo ir Seattle, Washington. Tai yra labai ambicingas maršrutas, apimęs beveik visą Ameriką, išilgai ir skersai!

Kupinas užsimojimų, kai buvo užklaustas apie naujus projektus, G. Karosas atskleidė naują sumanymą. Baltic Associates bendrovė ne taip seniai įgijo videofilmų aparatą ir prietaisus. "Iš tikrųjų paskutiniu metu videofilmavimo procesas buvo tiek išstobulintas, kad būtų žymiai pigiau pagaminti videojuostelės (videotapes) negu susukti kinematografinį filmą. Pavyzdžiui, dviejų valandų spalvotos

videojuostelės pagaminimas kainuotų keliasdešimt dolerių, o tikras filmas jau tūkstančius!" Kelionės metu jis planuoja išrašyti į videojuosteles žymius lietuvius dailininkus, liaudies šulptorius, medžio drožėjus, veikėjus bei kultūrininkus. Taipgi planuoja videofilmuoti žymesnes lietuvių bažnyčias ir istorinės reikšmės pastatus. Kelionės metu jis rodytų videofilms publikai. Tos juostelės yra garsinės. Konkretizuodamas savo sumanymą, paminėjo, kad planuoja įtraukti į video juosteles pašnekesius su tokiais Amerikos lietuviais, kaip Dick Butkus, Jack Sharkey, Vitu Gerulaičiu ir su Johnny Unitas. Atseit, tokiu būdu galėtų gyvu vaizdu parodyti amerikiečių publikai lietuvių įnašą į Ameriką.

Kita naujovė—kompiuterio sistemos įgyjimas. Norėdama patobulinti užsakymų ekspediciją, susirašinėjimą, ir išplėsti susisiekimą su lietuviais po visą Ameriką Baltic Associates bendrovė įrengė kompiuterį su atminties sandėliu, kuriame tilptų kainoraščiai, prekių sąrašai ir svarbiausiai tūkstančiai adresatų. Surinkti įvairūs lietuvių sąrašai bus išrašyti į elektroninės riles (špūles). Užsimota dar leisti neperiodinį žiniaraštį. Pranešė, jog ir dabar turi sąrašus tūkstančių Amerikos lietuvių, kurie neturi jokių ryšių su lietuvių centrais ar su organizacijomis, bet nori susiristi su lietuvių tauta. Jo susisiekimo sistema per kompiuterį galėtų tokiems greit pateikti žinių. Iš kitos pusės galėtų tajai publikai žaibo greičiu perduoti informacijas apie lietuvių organizuojamas manifestacijas ir suvažiavimus.

G. Karosas pabrėžė, kad kas nėra užsiregistravęs Baltic Associates centre dar gali atsiųsti vardą, pavardę ir adresą ir gaus žiniaraštį.

Tuo tarpu Keliaujančio Lietuviško Muziejaus ratai rieda Floridon!

AMB

Gintaras Karosas su savo talkininkėmis Rima Patašiute ir M. Knasaitė lietuviškame muziejuje.

BIZŪTERIJA – PAPUOŠALAI

Kiek kukliau savo iliustracijų skaičiumi yra reprezentuojami šios rūšies kūrėjai. Į jų kaip nelyginant įvadą sudaro Antano Žukausko mažo formato monomentalių formų skulptūros, kurios priklausytų reprezentaciniam Lietuvos skulptorių leidiniui. Be abejonės, jos labai praplėtė ir pakėlė dekoratyvinės dailės, kūrybinio pasaulio, prestižą. Šiuose darbuose labai gerai suprasta skulptūros meno esmė, kurią sudaro forma. Tokia ryškia ir įtikinančia formos kalba Antanas Žukauskas save pristato kaip gerą šių laikų skulptūros atstovą "Lašas" (marmuras) ir "Smėlio laikrodis" (medis). Jis šiais darbais užsitarnauja ypatingo dėmesio kaip talentingas ir daug žadantis skulptorius.

Įdomu kad papuošalų kūrėjai, pademonstravo savo didelius talentus šiuose kuklios apimties papuošalų darbuose, kurie Felikso Daukanto medalijonuose, Algimanto Mizgirio papuošalų komplekte ir Reginos Rinkevičienės "kaklo papuošėle" yra akyvaizdus faktas. Jie ne tik gerai savo paskirčiai suprasti, kaip papuošalai, bet kartu laikytinos kaip mažų formų puikios skulptūros.

Kiti šios srities atstovai yra įklimpę į pastangas būti "labai gražūs" tuomi prarasdami savo kūrybinę individualybę.

Prie papuošalų skyriaus prijungti Arvydo Každailio medžio sieninis pano ir Leono Glinskio dekoratyvinė sienelė, be abejonės, yra vertingas knygai indėlis.

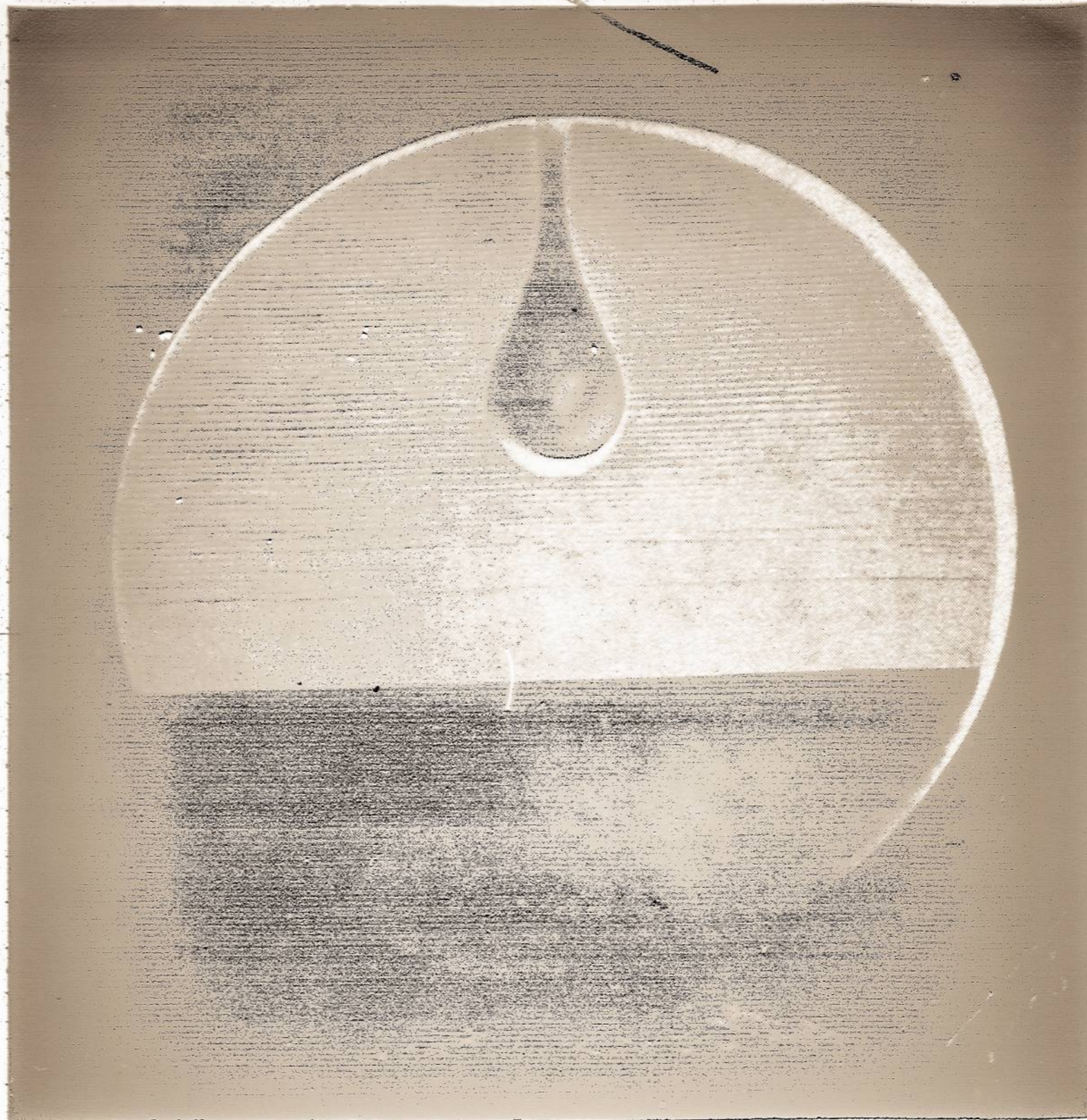
NAUJAS LAPAS

Tikras ir visai naujas "renesansas" sušvinta lietuvių tekstilininkų rankose. Su retu pasigėrėjimu rašau šiuos žodžius, nes šių kūrėjų darbai prašoka bet kurio pagyrimo ribas. Su giliu audėjų tradicijų išugdymu, mes esame paveldėję didelę liaudies kūrybinę kultūrą audimo mene. Tačiau staklių audimo priemonių ribotumas bei praktiški poreikiai neigalino audėjų prisilausti iš šių technikų varžtu.

Tiesa, Taikomosios Dailės Institute Kaune jau buvo pradėta dėstyti rištinių kilimų ir gobelenų technikos. Studentai buvo supažindinti su šio meno šaka. Tačiau tai buvo tik kuklios pradžios pastangos.

Šių dienų lietuviai tekstilininkai ne tik su nuostabiu greičiu, sugebėjo išplėsti įvairias šias meno šakas, bet kas svarbiausia jas pakelti į nuostabias meno aukštumas. Čia kiekvienas tekstilininkas yra dailininkas kūrėjas su savo individualiu pasauliu ir naujų kelių ieškojimo aistra bei paslapčių atidengimu. Įsisavinta kilimų, gobelenų ir baticos technikos. Pastarosios praplečiamos ir individualiai interpretuojamos. Džiūgus pavyzdys yra Honoratos Razmienės pavadinta autorinė technika, kurią labai sėkmingai ir originaliai šniūrų (raiščių) pagalba išplėtė ligi bereljefinės figūrinės skulptūros ribų.

Pasigėrėtinas tekstilininkų pedagogų sugebėjimas prisiauginti kadrus naujų pajėgų jiems įdiegiant ne tik profesinius techniškus suge-

Antanas Žukauskas. Dekoratyvinė kompozicija "Lašas". 1977.

Aušrė Tumėnaitė-Kučinskienė. Gobelenas. "Kosminių laivų suartėjimas". 1976.

bėjimus bet ir meilę menui. Be tos meilės, vargu, šis leidinys puoštųsi tokiais deimantais technika, formų ir spalvų atžvilgiais. Kai kuriems, tekstilininkų pedagogų sugebėjimas prisiauginti kadrus naujų pajėgų jiems įdiegiant ne tik profesinius techniškus sugebėjimus bet ir meilę menui. Be tos meilės, vargu, šis leidinys puoštųsi tokiais deimantais technika, formų ir spalvų atžvilgiais. Kai kuriems, tekstilininkų kompozicijoms ritmi-

nių formų bei spalvų sąskambiams, gali tikrai pavaldėti išgarsėję tapytojų vardai.

Neįmanoma kiekvieną iš jų plačiau aptarti ką labai norėčiau. Iš kitos pusės, nuslėpti kas mano asmeniniai meno sampratai labiausiai krito į akį nebūtų tikslu.

Suprantama, kad tekstilininkus reikia skirstyti į jų specialybes ir vertinti pagal technikų ribotumą galimybes bei jų savybes. Kai kurie tekstilininkai—kūrėjai deri-

nasi su iš anksto numatyta jiems skirta architektūrine aplinka bei vieta. Šie ribojimai, aišku atsispindi, kūrinių spalviniuose bei kompoziciniuose sprendimuose.

Pirmiausiai paliesime gobelenus. Pastarieji turi tam tikrą specifiką. Ritminis formų bėgimas yra būdingas vertikalinei arba horizontalinei tėkmei. Forsuojant technikos savybėmis šią tėkmę galima sudrumsti. Knygoje atspausdinti gobelenų pavyzdžiai galimi grupuoti į figūrines, didelių geometrinių formų plokštumas, augmenines ir bedaiktes kompozicijas.

Lucijos Kryževičienės figūrinis gobelenas "Paukštinkės" (1976) gaila knygoje nespaužuotas. Jis turi darnų ritminį žaidimą su kai kuriomis stilistinėmis detalėmis, kiek primenančiomis prancūzų gobelenų prieskonį, tačiau dėl tematikos sudėtingumo yra vykusiai išspręstas.

Zinaidos Dargienės triptikas "Vakaras" pasižymi dideliu formų ir spalvinių kontrastų sudėtingumu. Sumaniai įviestos ir išspręstos siluetinės žmonių figūros kurios inėšė kilimui nuotaiką ir šilumą.

Jadvyga Gervienė-Tvarijonavičienė savo "Žemė" gobelene gerai stilizavo medžio formas. Su skoniu ir subtilumu sprendė spalvų, formų ir ritminio judesio žaismą, praturtindama stilizuotų detalių įvedimu. Šią sunkią tematiką autorė su reta kūrybine potencija puikiai išsprėdė.

Juozas Balčikonis knygoje reprezentuojamas su vienu gobelenu, dviem kilimais ir viena batika. Greičiausiai Juozui Balčikoniiui tekstų priskirti didelius nuopelnus už Lietuvos jaunosios kartos tokių išimtinai gerą profesinį parengimą. Šis ypatingas pedagogas nemažiau geras ir pats tų visų trijų tekstilės technikų žinovas bei individualus kūrėjas. Balčikonio kūryboje neišsamiama kūrybinių versmių jėga alsuoja kiekviename darbe. Plati spalvinė gana nuo nuansuotos pilkos iki audringų gaisrą primenančių spalvų, yra kūrėjo nuosavi laukai. Balčikonis, būdamas geras stilistas ir piešėjas nevengia figūrinių kompozicijų. Jos stilizuotos, bet organiškai kiekvienoje technikoje (ypatingai baticoje) įsijungia į darnią kompozicinę visumą. Iš knygos reprodukuotų spalvinių reprodukcijų, nežiūrint technikos, Balčikonis mėgsta pabrėžti vertikalinį ritmą, jame įpindamas ar tai geometrines ar liepsnas primenančias laisvas formas. Dažnai naudoja centrinę kompoziciją.

Marijos Švažienės gobelenas "Muzikiniai ritmai" (1975) yra vienas iš spalviniai ir kompoziciniai jos geriausiai subrandintų kūrinių. Tamsiame fone abstrakščių, geometrinių, nereguliarių formų, įvairių krypčių judesiai, praturtinti žalsvomis, mėlynomis ir balzganomis spalvomis su santurių raudonų formų pajvairinimu, daro kūrinių turtingą formų ir spalvų žaidimą. Elementų ribotumas bei paprastumas sušildytas jausminiu intelektualumu padaro kūrinių išimtinai patrauklų.

Bus daugiau

VIENYBĖ, 1982 m. kovo 31 d.

BERNARDO BRAZDŽIONIO SUKAKTIS

Los Angeles. Čia išeinantis Lietuvos Bendruomenės Centro Korporacijos žurnaliukas **Lietuviai Amerikos Vakaruose** kovo mėn. laidoje rašo, kad vasario 2 d. Los Angeles lietuvių kolonijos rašytojui poetui Bernardui Brazdžioniui suėjo 75 metai. Ta proga jo skaitytojai supažindinami su tuo nedažnu gimtadieniu.

Kadangi Bernardas Brazdžionis priklauso ir visiems lietuviams, tai, atrodo, jog tas rašinys gali būti įdomus ir kitų kolonijų lietuviams.

Štai kaip poetas Brazdžionis gyvena Kalifornijoje:

B. Brazdžionis beveik 20 metų buvo žurnalo Lietuvos Dienos redaktorius ir techniškai jo paruošėjas. Dirbant spaustuveje, pro jo pirštus yra praėję daugelis L. Dienų leidyklos knygų, kaip gen. S. Raštikio atsiminimų du tomai, dr. J. Prunskio keletas knygų, eilė poezijos rinkinių (E. Tumienės, A. Griciaus, G. Tulauskaitės...), Donelaičio "Metai" ir "Anykščių šilelis" angliškai ir kt. Jis leidyklai talkininkauja ir dabar, išėjęs i

pensiją, o prieš keletą metų išsikėlęs kiek toliau nuo Los Angeles.

B. Brazdžionis L. A. kolonijoje reiškiasi ne vien kaip redaktorius žurnalistas, bet ir kaip visuomenės veikėjas, lituanistinės mokytojas, paskaitininkas. Jis yra buvęs LB Tarybos ir Lietuvos Fondo Tarybos narys, vienas L. A. Lietuvių Fondo propaguotojų ir skyriaus pirmininkas. Jis yra įvairių organizacijų aktyvus narys bet jo mėgiamiausia organizacija, atrodo, yra Dailiųjų Menų klubas, prie kurio steigimo jis yra daug prisidėjęs ir daugelį kartų jam pirmininkavęs.

Šiuo metu B. Brazdžionis yra pirmininkas Lietuvos Rašytojų draugijos valdybos, kurią sudaro losangeliškiai rašytojai (Alė Rūta, Br. Raila, A. Gricius, Pr. Visvydas).

Kad ir toliau nuo centro gyvenamas, B. Brazdžionis beveik kiekvieną savaitgalį su žmona Aldona yra matomas Los Angelėje, jeigu vyksta koks kultūrinis vakaras, koncertas ar minėjimas. Kartais vakaruose bei minėjimuose jis taria

Bernardas Brazdžionis savo darbo kambarėje tarp knygų.

humoru pamargintą žodį, retkarčiais paskaito savo kūrybos. Dažnai su savo kūryba jis aplanko keletą tolimesnių JAV miestų Tolimiausia kelionė buvo prieš keletą metų literatūrinė išvyka į Australiją. Šių metų balandžio 17 ir 25 dienomis jis yra užkvietas su literatūros vakarais į Detroitą ir Torontą, o gegužės 28 d. Chicagoje Poezijos Dienose skaitys paskaitą apie Maironį, gi gegužės 29 įvyks jo asmeniškai poezijos recitalis.

Atrodo, kad metai mūsų poeto pečių perdaug dar neslegia, jis dar yra sveikas, judrus ir kūrybingas. Ta proga prie linkėjimų "Ilgiausių metų!" norime pridėti literatūros istoriko Pr. Naujokaičio veikalo ištrauką iš B. B. kūbos apibūdinimo.

"B. Brazdžionis yra vienas populiariausių savo kartos poetų. Jis buvo mėgiamas nepriklausomoje Lietuvoje, bet ypač buvo branginamas okupacijų metais dėl patriotinės poezijos. Ir išėivijoje jis deklamuojamas minėjimuose, kompozi-

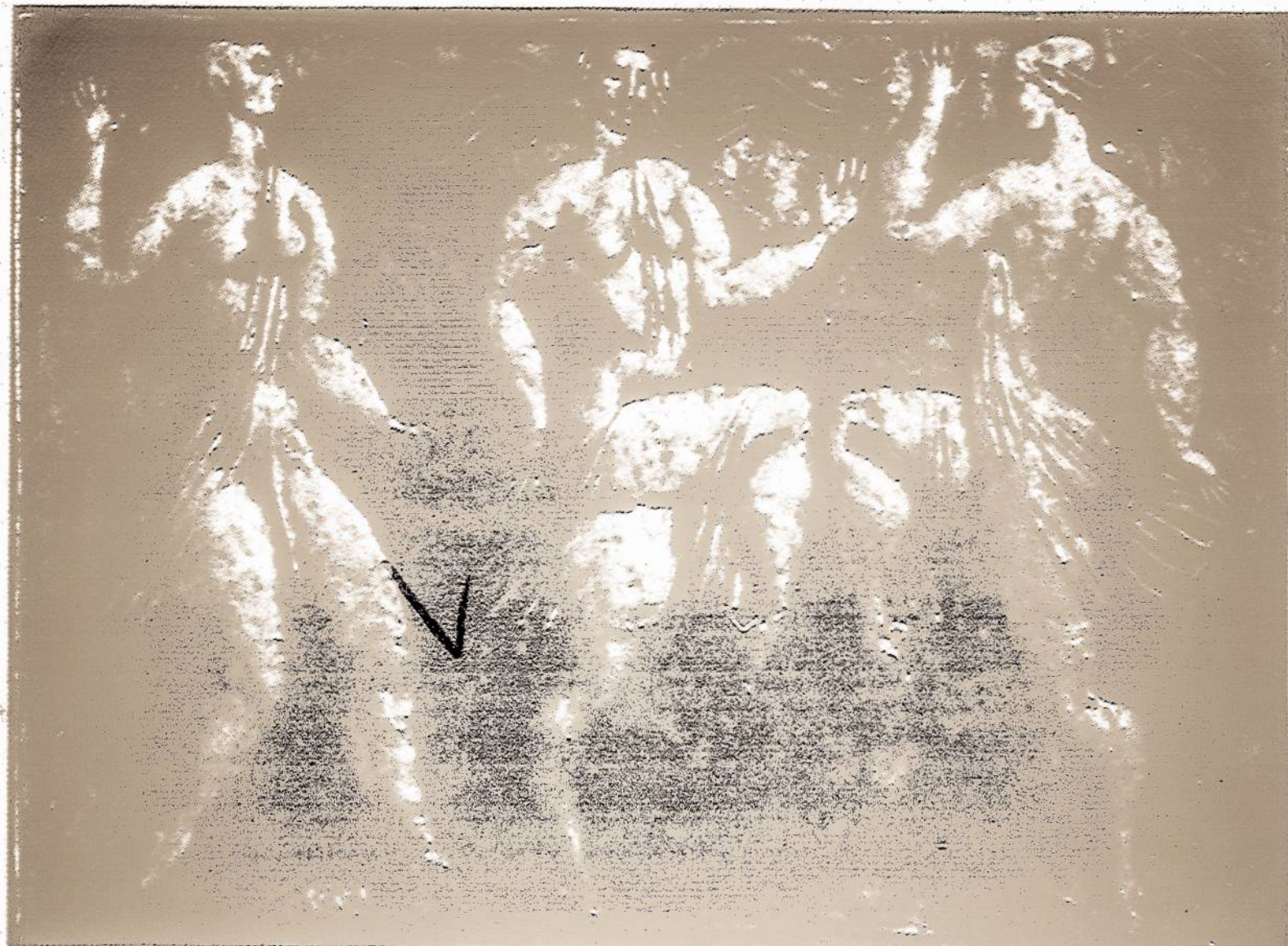
toriai jo dainoms ir kantatoms kuria melodijas. B. Brazdžionis masių vertinamas kaip tautos poetas. Pasukęs į patriotinės lyrikos kelią, tam keliui liko ištikimas daugelį metų.

Teisingai sakoma, kad patriotinė poezija yra pati sunkiausia, nes patriotinės idėjos yra visuotinės, amžinos. Jų laukas nėra labai platus, dėl to sunku joms rasti nenublukusius įvaizdžius, naujas išraiškos formas. Bet B. Brazdžionis to sunkaus kelio nepabūgo... Su visa talento jėga jis šaukė tautą, drąsino, guodė, piktinosi ir protestavo dėl melo ir neteisybių.

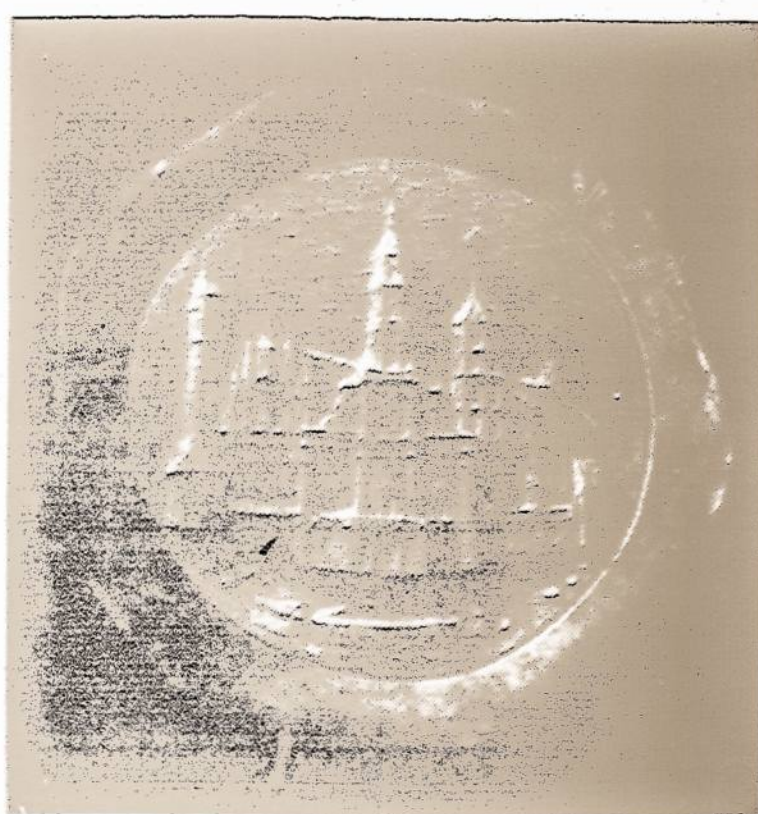
Tautos tarnyboje B. Brazdžionis mūsų literatūroje stoja greta didžiojo tautos žadintojo Maironio. Savo pašaukimo pareigą jis atliko visa savo prigimtimi: prote kilusias idėjas išgyveno širdimi, o valios jėgą įvilko į poezijos formą.

B. Brazdžionis yra vienintelis toks mūsų dabarties literatūroje: tautos, Dievo ir per pasaulį keliaujančio žmogaus—piligrimo poetas".

[A.]

Grazina Stungurienė. Plokštė "Šokis". 1976.

Bronius Baliulevičius. Dekoratyviniai medaliai. "Lietuvos mieste" Vilniaus restorane Erfurte. 1976.

VIENYBĖ, 1982 m. kovo 31 d.

Lietuvių Rašytojų Draugijai 50 metų

Šiomet gegužės 22-23 dienomis Clevelande įvyksta Rašytojų draugijos suvažiavimas, kuris praeis tos draugijos 50-ies metų sukakties minėjimo ženkle.

Įsteigta 1932 m. sausio mėn., draugija, pergyvenusi okupacijų ir pabėgėliško gyvenimo dienas Vokietijoje, 1948 m. buvo atgaivinta Amerikoje ir dabar čia veikia, šiuo metu savo valdybą turėdama Los Angeles, Kalifornijoje.

Steigiamasis draugijos susirinkimas įvyko Kaune Balio Sruogos ir kitų literatūros profesorių iniciatyva V. D. universiteto humanitarinio fakulteto auditorijoje. Dalyvavo žinomieji rašytojai ir literatūroje pradėję reikštis studentai.

Pirmuoju pirmininku tada buvo išrinktas ką tik iš Stockholmo sugrįžęs rašytojas Ignas Šeinius. Pirmoji sekretorė buvo Gražina Tulauskaitė.

Po to pirmininkais buvo J. Tomas-Vaižgantas, V. Mykolaitis-Putinas, Juozas Grušas, Liudas Gira,

Bernardas Brazdžionis ir Faustas Kirša (1942-1944 m.).

Kai II Pas. karo metu daugumas rašytojų atsirado už Lietuvos ribų ir kai Vokietijoje atsikūrė daugelis organizacijų, tai ir Rašytojų draugija atsikūrė 1947 m. Augsburgėje įvykusiame rašytojų suvažiavime. Tada ten buvo patvirtinti draugijos įstatai, kuriais ir dabar, su mažais pakeitimais, draugija naudojasi. Pirmininku buvo išrinktas Stasys Santvaras.

Amerikon persikėlus rašytojams, persikėlė ir draugija, o jos pirmininkais yra buvę Jonas Aistis, Benys Babrauskas, Juozas Tysliava, Pranas Naujokaitis, Bernardas Brazdžionis, Aloyzas Baronas, Leonardas Andriekus. Dabartiniu pirmininku yra Bernardas Brazdžionis.

Manylard Books knygų leidykla, vadovaujama Stepo Zobarsko, išleido naują dr. J. Pajaujo knygą "Soviet Genocide in Lithuania" laidą.

THE ENGLISH VIENYBĖ

LITHUANIAN CULTURAL CENTER ESTABLISHED IN LAWRENCE, MASS.

This is a schedule sheet of a new program called "Lietuvių Kultūros Židinys-Lithuanian Cultural Center. Its purpose is to educate the people of their Lithuanian heritage and language. To live in America and be an American does not mean one must forfeit more than 3 thousand years of history, especially when knowledge of this enriches our everyday lives. The classes will be held every Saturday starting March 13th to May 8th except for April 10th when there will be no class. They will be in English, and will be broken up into two parts:

1:30-2:30 Lithuanian language.
2:30-3:30 Lithuanian culture and history.

The language class will use the book "Introduction to Modern Lithuanian" with readings from other books, Language Lab tapes will be used for pronunciation. Each session will cost \$2.00, unless you attend the 2 sessions on the same date, then the cost will only be \$3.00 (payment made at class). Location of the classes will be 94 Bradford Street, Lawrence, Mass., in the church hall. The instructor will be Jonas Stundza of 2 Pleasant St., Methuen, Ma. (616) 685-4478. Slides of Lithuania will be used to enhance the subject matter.

Let us take the first step to strengthen our Lithuanian Community in Lawrence, Mass.

March 13—Ancient Lithuania from 2000 bc to 200 ad.

Discussion of the lifestyle, homes and trade with ancient Rome and Greece, known as the amber route. Designs of the homesteads, tools and jewelry will be shown. Several bizarre theories of the Lith. origin will be explained.

March 20—History of palms, Easter eggs and traditional ceremonies. To bring to light the traditional way of observing this religious holiday. A demonstration of eggs and palm handicraft will be done.

March 27—Lithuanian ethnographic apparel. This class will show the evolution of clothing in Lithuania. The purpose of this class is to purify the national costume and bring the original and authentic style into use. An exhibit of woven patterns will be shown and explained why they are traditional.

April 3—Lithuanian music. The history of Lithuanian folk instruments and folk songs. Examples will be presented including modern songs from present day Lithuania.

April 17—Lithuanian food and drink. Every country has its own unique cuisine and we will show popular dishes, trying them, and receiving recipes from our local chefs.

April 24—Who's who in Lithuania. History is formed by individuals that shape and mold the future by

their actions and influences. We will cover old folk characters, kings and royalty, and modern persons in America and Soviet Lithuania.

May 1—Joninė [Kupolinė] the summer solstice Feast of John. This pre-Christian feast of spring will be explained and shown how it developed into the Christian feast of today. Preparations will be made for an actual celebration of this day on the solstice.

May 8—The Lithuanian herbist. This class will introduce herbs and trees that are used in Lithuania for folk healing. Once condemned as witchery in the middle ages, today folk healing is recognized as a true science.

It is hoped that this program will strengthen the feeling of a Lithuanian community and arouse and educate other people who the Lithuanians are.

BALTIC FREEDOM DAY

In the U. S. Senate and House of Representatives a joint resolution was introduced concerning the establishment of Baltic Freedom Day. The text of this resolution states, that Lithuania, Latvia and Estonia have cherished the principles of religious and political freedom and independence, they existed as independent, sovereign nations, being fully recognized members of the League of Nations, they have cultures, national traditions and languages, distinctly foreign from those of Russia. The Soviet Union in 1940 did illegally seize the Baltic Republics and by force incorporated them against their will. The Soviet Union has carried out mass deportations of the people of the Baltic States to Siberia and has imposed an oppressive political system on the remaining population, denying them the basic human rights and religious freedom.

Therefore, in this proposed resolution, the U. S. Senate and House of Representatives recognize the right of Latvia, Lithuania and Estonia to freedom and independence and request that June 14th, the anniversary of the mass deportation of the Baltic people in 1941, would be designated Baltic Freedom Day, as a symbol of the solidarity of the American people with the aspirations of the captive Baltic people.

Americans of Baltic descent and other freedom loving people hope that this resolution will be accepted and that the President of the United States will proclaim a Baltic Freedom Day.

Pianist Aldona Kepalaitė gave a recital on March 13 at the Carnegie Recital Hall in New York.

Fun Time!

LITHUANIANS IN THE CARIBBEAN

DEMIE JONAITIS

Post Scriptum

Before our homeward flight, some of us spent several days in Florida visiting friends. It was delightful to indulge in conversation and enjoy their gardens, homes and condominiums, each of which is a lovely work of living art.

To see Lithuanian Americans living so graciously could not but give us food for thought. Not many generations ago, the forefathers of our people lived in small smoky cottages and struggled for survival in an oppressed Lithuania. Today's affluent living is the result of the operation of two forces: American democracy and the Lithuanian sta-

mina which generated in our people a love of work.

The third operating force responsible for such well being has been the Lithuanian fervor for organization keeping our people united. Foremost among our organizations—and the most democratic—is the Lithuanian Alliance of America.

We thank the Lithuanian Alliance of America for sponsoring the Caribbean Cruise which gave us such pleasure and promoted a delightful camaraderie among Lithuanian Americans from Canada and the United States. In addition, we gained considerable insight into the lives of people less fortunate than ourselves.

Demie Jonaitis with friends Mr. & Mrs. Kuodaitis in their garden, Surfside, Florida.

RADIO HOUR CELEBRATES 48TH ANNIVERSARY

The oldest Lithuanian radio program in New England, under the direction of its original directors Stephen J. and Valentine Minkus, celebrated the program's 48th anniversary Sunday, March 21st at the So. Boston Lithuanian Citizens Auditorium.

For the first time in Boston, the New York quartet "She and the Three Ambers" (Ji ir Trys Gintareliai) sang popular Lithuanian songs in concert and played for the dancing afterwards. The quartet sang ala Conrado kavinė, a popular hoking place in pre-war Kaunas, as well as recent popular songs from Lithuania.

The Lithuanian Radio Program was congratulated by Romualdas Veitas, president of the Lithuanian Credit Union Taupa.

Following the lottery, a dance contest was held with prizes for the "Ma and Pa Polka," Young People's Polka, Waltz and Tango. The dance judges were Ona Ivaska, Elena Valiukonis, and Aloyzas Astravas. Algirdas Budreckis

•••
Dr. Joseph E. Kasputys was named president and chief executive officer of Data Resources, Inc., the economic forecasting company that handles an estimated 50% of all such activities in the country. Mr. Kasputys holds a doctorate from the Harvard Business School in managerial economics. Much of his career was spent in Federal service at the Defense and Commerce Departments and at the Maritime Administration.

VIENYBĖ, March 31, 1982

Works by Kazimieras Žoromskas to be Exhibited April 13—May 8

Seventeen oil paintings by the Lithuanian born Op artist Kazimieras Zoromskis will be exhibited at the Pace University Art Gallery, Student Union, Level B at the Civic Center campus, Spruce St., Manhattan across from City Hall April 13-May 8. The gallery is open Monday through Saturday, 10 a.m.-6 p.m. and is admission free.

According to Professor Peter Fingesten, chairman of the University's Art and Music Department, the works on display have been selected from Zoromskis' "Third Dimensional Series," and "suggest curving surfaces and luminous spaces through the ingenious use of rigid linear grids with complementary colors."

Painted spaces, Prof. Fingesten continued, "are metaphysical spaces, two dimensional on the surface yet three dimensional in effect. They can suggest mysterious worlds real to the eye as any solid object. The genius of an artist consists in creating ever new dimensions which will enlarge our view of the art world."

Zoromskis, who graduated from the Vilnius Art Academy in Lithuania and the Vienna Art Academy in the early forties, held his first one man show at the Museo Nacional de Arte Moderno-Salon de Estampas in Madrid, which was followed by other single and group exhibitions. He has taught at the Universidad Javeriana in Bogota, Colombia, Vilnius Technical Institute, and Catan-Rose Institute of Art, N. Y. Zoromskis settled in New York in 1956 and since 1968 has been teaching at the Newark School of Fine and Industrial Arts in Newark, N. J. His "Three Dimensional Series" was begun in 1970.

"It's all from nature," Zoromskis has said. Like Cezanne, he believes that nature is still the master and the source: sunset, sea, the Empire State Building. They all inspire with color variations.

Zoromskis' work is represented in a number of museums and public and private collections, including the Butler Institute of American Art in Youngstown, Georgia Museum of Art, Athens, Pace Universi-

ty Collection, and several others in the U. S. and abroad.

Pace University, celebrating its 75th anniversary, is an independent coeducational university offering programs in the liberal arts and sciences, business administration, law, nursing, education and continuing education for an enrollment of more than 28,000 men and women at campuses in Manhattan, and Pleasantville/Briarcliff and White Plains in Westchester County. Courses of study lead to bachelor's, master's, doctoral and professional degrees.

LETTERS TO THE EDITOR

READ VIENYBE 75 YEARS

Enclosed is \$10 for the subscription and another \$10 for your good work for the Lithuanian people.

My Parents have read Vienybe for 75 years.

Algirdas Bulka
Brooklyn, N. Y.

Prominent Lithuanian Family of Nashua, N. H.

Enclosed is a clipping from a recent issue of New Hampshire Sunday News, Manchester, N. H. concerning a Nashua Lithuanian family of 5 brothers all college grads, all outstanding college football players and all played pro-football.

Mrs. Tekla Kissell, mother of the five boys was an active parishioner of St. Casimir Parish. Living not far from St. Casimir's church, she was not only a faithful catholic, but also a frequent participant at wakes, funerals, whist card parties and other parish events. She had a wonderful memory and even along in her eighties remembered and could sing songs learned in her youth in Lithuania. She died a few years ago.

Most sincerely,
Dr. Jasper C. Grigas
(Nashua, N. H.)

P. S. — We miss the late Vytautas Širvydas very much here in Nashua. Various parishioners of St. Casimir's had Masses in his memory.

Bud Greenspan [left] is writer, producer and director and Cappy Petrash Greenspan [right] is executive producer and associate director of NUMERO UNO, the series on international sports heroes. The programs will air for 13 weeks starting April 15 on PBS via KCET, Los Angeles, at 9 p.m. ET. [Check local listings.] Made possible by a grant from the Eastman Kodak Company.

CZESLAW MILOSZ ELECTED TO THE AMERICAN ACADEMY AND INSTITUTE OF ARTS AND LETTERS

New York, N. Y.—Nobel Prize-winning poet, prose writer Czeslaw Milosz and poet, novelist Marguerite Yourcenar, first woman elected to the Academie Francaise, are among the 14 new members elected to the American Academy and Institute of Arts and Letters. Their election was announced by Arthur Schlesinger Jr., president of the Academy-Institute.

Election to the Academy-Institute is reserved for those men and women who have qualified for this honor by notable achievements in art, music and literature. Candidates for membership are proposed by three members and must be approved by their own departments—art, literature, music—before their names are submitted to the entire membership for a final vote.

Fifty Percent of New Members are Foreign-born

"Of the fourteen new members, seven are naturalized citizens," Mr. Schlesinger observed, "five of them from dictatorships: two from Argentina, one from China, one from Poland, one from Russia. America's historic commitment to freedom of creative expression has made the United States an appealing country for emigrant artists."

Mr. Schlesinger continued, "Many people may be unaware that two of these new members, Czeslaw Milosz and Marguerite Yourcenar are Americans."

The Academy-Institute does more than honor established artists. In 1982, over \$400,000 in awards, fellowships and scholarships in art, literature and music will be given to artists, writers and composers of exceptional talent.

CZESLAW MILOSZ

Founder of the catastrophic school of Polish poetry and leader of the second avant-garde before World War II, "Mr. Milosz's poetry spans half this century, including its worst decades . . . His lyricism is that of the common man who, nonetheless, is created in the eternal image and is aware of that."

Mr. Milosz has received numerous awards and honors, culminating in the Nobel Prize for Literature, 1980. Born in Lithuania in 1911, he came to the United States in 1960 and was naturalized in 1970. He has been a member of the Department of Slavic Languages and Literatures at the University of California, Berkeley since 1961 and Professor Emeritus since 1978. In 1981, he was appointed Charles Eliot Norton lecturer at Harvard University.

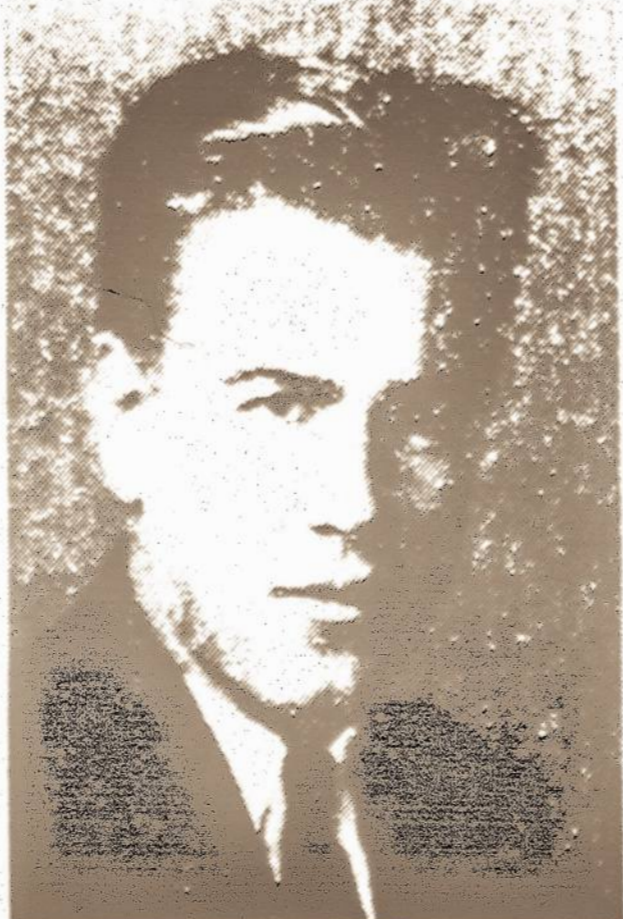
THE AMAZING KISSELLS—ALL FIVE PLAYED PRO FOOTBALL—ALL LITHUANIANS

EDDIE KISSELL
Pittsburgh Steelers

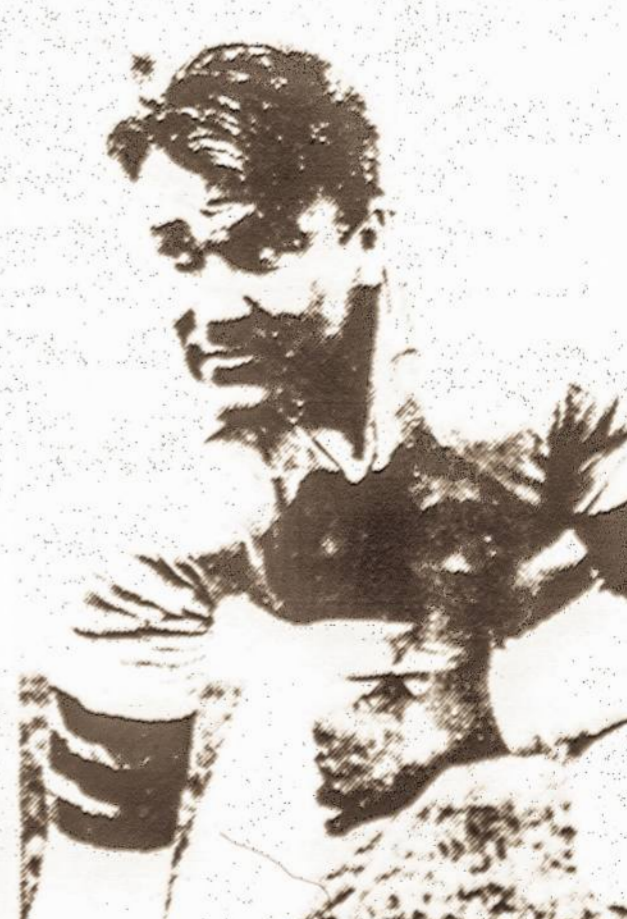
JIMMY KISSELL
Providence Steamrollers

ADOLPH (BUTCH) KISSELL
Chicago Bears

VETO KISSELL
Baltimore Colts, Buffalo Bills

JOHN KISSELL
Cleveland Browns

MOTERYS

KNYGA APIE MOTERIS

Bašytoja Janina Marunė

Neseniai gavome rašytojos Janinos Narūnės vėliausią knygą "Pirmūnės Akademikės". Tai 200 psl. leidinys apie pasižymėjusias lietuves moteris, gimusias prieš 1905 metus ir baigusias ar siekusias aukštesnį mokslą įvairiose profesijose.

Nuostabu, kad Janina Narūnė, sulaukusi brandaus amžiaus (ji gimė 1895 m. gegužės 17 d.) pajėgė atlikti milžinišką darbą, sutelkdama net 240 moterų trumpas biografijas ir 120 nuotraukų. Šiai knygai medžiagą Narūnė pradėjo rinkti prieš 30 metų, paskatinta savo pirmojo vyro, inž. Petro Narutavičiaus ir padedant dr. Vandai Tumėnienei. Per eilę metų taip ir susidarė enciklopedija apie lietuves moteris ir jų įnašą Lietuvos ir už Lietuvos ribų gyvenančių lietuvių veikiančių kultūriniam ir visuomeniniam gyvenime.

Čia sutinkame kunigaikštienę Magdalena Radvilienę, lietuvių laikraščių leidėją Feliciją Bortkevičienę, prez. Antano Smetonos žmoną Sofiją Chadakauskaitę-Smetonienę, jos seserį Jadvygą Tūbelienę, pirmąją Lietuvos advokatę ir Seimo narę Birutę Grigaitę-Navickienę, Vincentą Lozoraitienę, Lietuvos operos primadoną Vincę Jonuškaitę-Zaunienę, dr. Aldoną Šliūpaitę, rašytoją Mariją Aukštaitę ir daug, daug kitų.

Įdomu, kad knygos leidėja taip

Advokatė Zuzana Shallna leidėja

pat yra moteris—pirmoji lietuvių advokatė JAV-se Zuzana Puišytė-Salnierė (Shallna), kuri vyrui mirus tapo ir Lietuvos garbės konsule Boston, Mass.

Pratarbę lietuvių ir anglų kalbomis parašė Juzė Rauktytė-Daužvardienė, dabartinė Lietuvos generalinė konsulė Chicagoje.

"Pirmūnės Akademikės" svarbus leidinys, įdomus ne tik istorikams ir redaktoriams, bet ir kiekvienai(am) besidomintiems lietuvių moterų veikla.

Knygą iliustravo A. A. Tamošaitis. Atspausdinta Draugo spaustuveje Chicagoje. Kaina \$12.00. Gaunama pas spaudos-platintojus. [vt]

Juzė Rauktytė Daužvardienė

Jolanta Janayičienė reiškiasi kaip viena sėkmingiausių Australijos keramikų. Dailės mokėsi Freiburge, Australijoje ir Romoje. Yra turėjusi daugiau nei 10 individualinių parodų ir dalyvavusi tarptautinėse keramikos parodose Vallauris, Prancūzijoje (1970 ir 1972 m.), Faenza, Italijoje (1976 m.) ir Sloane Street galerijoje, London (1979 m.). Jos darbuose atsispindi Australijos ir Naujosios Zelandijos gamtos bei kultūros apraiškos.

Audronė Simonaitytė-Gaižiūnienė, sėkmingai pasirodžiusi Chicagos Lietuvių Operos "Der Freischuetz" pastatyme, kovo 21 d. koncertavo Miami Lietuvių klube, o balandžio 24 d. atliks programą Lietuvos Dukterų pokyly Chicagoj.

Geraldine Ferraro, Amerikos atstovų rūmų narės kalba Lietuvos nepriklausomybės minėjime Kultūros Židinyje vasario 21 išspausdinta Congressional Record vasario 24 laidoje. Ji taip pat parašė laišką New Yorko Alto pirmininkui Alfonsui Marcellynui, pasidžiaugė lietuvių pasišventimu ir pasižada drauge su lietuviais dirbti Lietuvos išlaisvinimui.

LMF New Yorko klubas savo tradicinę atvelykio popietę rengia per Atvelykį, balandžio 18 Kultūros židinio didžiojoje salėje.

Alicijos Rūgytės 80 m. sukaktis

Alicija Rūgytė Lietuvių Istorijos draugijos narių visuotiniame susirinkime 1970 m. skaito metinės veiklos pranešimą. Iš k. į d.: prof. dr. J. Jakštas, J. Dainauskas, A. Rūgytė, kun. dr. V. Bagdanavičius, prof. St. Dirmantas.

Siemet žymi Chicagos lietuvių Alicija Rūgytė mini savo aštuoniasdešimtmetį. Žurnalistas kun. dr. Juozas Prunskis, rašydamas apie ją Lietuvių Dienose, tiesiai sako, kad: "Chicagoje tėra tik viena tokia lietuvių kaip Alicija Rūgytė". Toliau jis pateikia jos biografiją, iš kurios išryškia, kokia spalvinga asmenybė ta Alicija Rūgytė.

Ji jau 55-tus metus mokytojauja be pertraukos įvairiose mokyklose. Ji suredagavo keturias knygas, ir jos rūpesčiu buvo išleista 30 knygų. Neseniai įvykusiame Mokslo ir kūrybos simpoziume Chicagoje net 29 jos buvę mokiniai skaitė paskaitas. Ji yra Istorijos draugijos ir Giedros korporacijos garbės narė ir visokių parengimų pirmaeilė organizatorė.

Vien tik Mokslo ir kūrybos simpoziume ji išplatino lietuviškų istorijos leidinių už 811 dolerių. Chicagoje apie Vilniaus universitetą, Žalgirio mūši, apie Vytautą Didįjį, apie Lietuvos moteris istorijoje, apie kelionės po Europą (rodant skaidrės) iš viso skaitė per 30 paskaitų įvairiuose susirinkimuose ir minėjimuose. Net ir artimesnės kolonijos, kaip Grand Rapids, buvo pasikvietusios ją su paskaitomis.

Neseniai Giedros iniciatyva buvo susuktas filmas apie ją, įjungiant mokyklas ir istorijos draugiją, kuriose ji dirba. Chicagoje jos globoje buvo atšvęsta Lietuvių istorijos draugijos 25 metų jubiliejus o dabar ji organizuoja paruošimą knygos, skirtą Giedros 55 metų veiklos sukakčiai.

Rūgytė gimusi 1902 m. gruodžio 5 d. Svėkšnoje. Jos tėvas buvo gydytojas, Maskvoje baigęs medicinos studijas. Iš tėvo ji paveldėjo lietuvišką patriotinį nusistatymą. Jos tėvas Juozapas Rūgys Maskvoje priklausė lietuvių studentų draugijai, kuri paskatino jį, studijas baigus, įsikurti Svėkšnoje. Svėkšna, gi buvo tik trys kilometrai nuo sienos, tad buvo patogios sąlygos gabenti knygas iš Prūsų.

Alicija nuo pat jaunų dienų buvo persunkta knygnešio ryžtu ir patriotinėmis nuotaikomis. Namuose paruošta privačių mokytojų, Mogilave baigė keturias klases. Mergaičių mokytojų seminariją baigė Kaune. Vytauto Didžiojo universitete išėjo istorijos, pedagogikos bei geografijos studijas.

Universitetą baigė 1933 m. Pasi-

Alicija Rūgytė

liko dėstyti Jablonskio mokykloje Kaune, o atgavęs Vilnių, buvo paskirta dėstyti lenkiškai istoriją Vilniaus III Berniukų gimnazijoje.

Vokiečių okupacijos laikais ji dėstė istoriją Kauno berniukų gimnazijoje. 1942 m. ji buvo paskirta Svėkšnos gimnazijos direktore. Gimnazija dar veikė iki 1944 m. spalio 9 d., o spalio 10 d. jai su savo artimaisiais jau teko palikti Lietuvą.

Vokietijoje, Regensburge, ji ėmėsi organizuoti gimnaziją, pradžioje buvo jos inspektore, o vėliau direktore. Amerikoje gyvena nuo 1949 m. Čia pradėjo mokyti lituanistinėje mokykloje ir tą darbą tebetęsia ir dabar. Šešerius metus buvo Chicagos aukštesniosios lituanistinės mokyklos direktore, o šeštadieniais dirbdavo lietuviškam švietimui.

Šiuo metu, šalia darbo Pedagoginiame institute, Rūgytė darbuojasi dešimtyje lietuviškų organizacijų, organizuoja Kučias, parengimus, bet labiausiai atsidavusi Lietuvių istorijos draugijai. Sakosi jai reikėtų dar pagyventi iki 100 metų, nes dar turinti daug darbų atlikti.

Skirmantė Makaitytė-Kondratienė neseniai gavo darbą kaip ekonomistė Republikonų nacionaliniame komitete Washingtone. Jos vyras, dr. Ramūnas dirba mokslinį darbą Smithsonian Institution ir dalyvavo paskutiniame Mokslo ir Kūrybos simpoziume Chicagoj.

VIENYBĖ, 1982 m. kovo 31 d.

DALYVAUKITE SLA SEIME FLORIDOJE

Per visą kovo mėnesį Amerikos ir Kanados lietuviai Susivienijimo Lietuvių Amerikoje nariai savo kuopose rinko SLA Pildomąją Tarybą sekančių trijų metų kadencijai.

Susivienijimas Lietuvių Amerikoje, kaip ir Vienybės laikraštis, įsikūrė 1886-aisiais metais Pennsylvania angliakasių rajone—Plymouth, Wilkes Barre, Pa. Šiais 1982-aisiais metais liepos-July 5 d. įvyksta SLA jau 61-asis Seimas. Seime bus iškilmingai paminėta 95-erių metų sukaktis.

SLA 61-asis Seimas įvyks Dolphin Beach Resorte, 4900 Gulf Boulevard, St. Petersburg, naujausioje ir didžiausioje lietuvių apgyvenotoje vietovėje Floridoje. Kai į Seimui kitose vietovėse delegatus nariai rinko, juos reikėjo prašyti apsiimti vykti, bet į šį Seimą—na-

riai siūlosi būti renkami. Atrodo, kad be delegatų, į SLA istorinį Seimą ruošiasi vykti daug ne vien SLA narių, bet ir ne narių Susivienijimo draugų.

Floridoje gyvena tūkstančiai lietuvių, išsikėlusiu iš visų Amerikos kontinento lietuvių kolonijų. Tiek delegatams, tiek SLA draugams bus puikusia proga susitikti ir pabendrauti.

SLA nariai ar nenariai, mėginkite savo atostogas suderinti tuo laiku, kai vyks SLA Seimas. Nesigailėsite, nes bus daug įdomių pramogų.

Norintys SLA Seime dalyvauti, gali vietas užsisakyti papigintomis kainomis, naudojant žemiau paduodamą kuponą ir siųsti šiuo adresu: Dolphin Beach Restort, 4900 Gulf Boulevard, St. Petersburg Beach, Florida 33706.

RESERVATION REQUEST:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

Please make reservations for: (number of people) _____

Type of accommodations wanted:

\$40.00 per room + \$ 6.70 tax per day

Same rate is for one to four people. Additional charge for Rollaway.

Arrival Date _____ Departure Date _____

Name(s) _____

(PLEASE PRINT — IT AVOIDS ERRORS)

Address _____ Phone _____ (AREA CODE)

City _____ State _____ Zip _____

Reservations and the First Night Deposit must be made 21 days prior to the Arrival Date. Cancellations must be made 48 hours prior to arrival date for refund of Deposit.

AMERIKOS SĄLYGOSE KLESTI ŠALPA

RAŠO DR. KAZYS ERINGIS

Nesitaikstanti su tėvynės pavergimu lietuvių išėvija, čia Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir kituose kraštuose, puoselėja broliškos pagalbos dvasią. Šio humaniško nusi-teikimo išraiška—ekonominė parama giminėms pavergtoje tėvynėje ir Lenkijoje, apmokant plėšikiškai didelius Sovietų ir Lenkijos muitus. Sie didžiuliai muitai yra mūsų išėvių ekonominio žlugdymo ir Amerikos aukšto gyvenimo lygio menkinimo sistemos dalis. Tai nieko bendro, deja, neturi su įprastine muitų politika.

Sovietai patys plėšia, patys šaukia, kad daugumai Amerikos lietuvių siuntiniai yra sunki našta ir todėl amžinų nedateklių Sovietijos pavergtiems, neva gerai gyvenantiems, lietuviams, nedera jų prašyti. Iš to išplaukia dar viena svarbi išvada, kad Amerikos visuomenė plačiai puoselėja labdarybę ir humanizmą, o sovietai šį veikimą visai ptrypia ir žlugdo.

Sovietų paradinis socialinis triumfas turi tikslą paneigti labdarybės pačią idėją ir įpiršti mintį, kad pavergtos tautos žmonėms nelaimės metu visai nebuvo. Anot Sovietų, fiziškai ir dvasiškai palaužtais vakar dienos tremtiniais ir kaliniais, kurių pensijos dažniausiai mažos, kaip ir dabartinių kalinių šeimomis rūpintis nedera, net nevalia, kai kuriais atvejais tiesiog pavojinga.

Amerikos lietuviai, atmetę šį antihumanišką Sovietų nusistatymą ir ardomąją veiklą, yra seniai įsisteigę veiksmingą visuomeninę organizaciją—Bendrajį Amerikos Lietuvių Šalpos Fondą—BALF'ą ir pagal galimybes jį remia.

Dabartinė fondo pirmininkė ponija Marija Rudienė, padedant jos vyrui inžinieriui Antanui Rudžiui, vadovaudama nuo 1972 metų, šios Organizacijos darbą žymiai pagerino ir išplėtė, nustatydama jos veiklą pagal Amerikos teisinę tvarką.

Amerikoje šelptinų lietuvių BALFas turi mažai, nes čia gyvenimo lygis aukštas. Man, kaip naujausiam gavusiam politinę globą Jungtinėse Amerikos Valstybėse lietuviui Bendrojo Amerikos Lietuvių Šalpos Fondo moralinę reikšmę, lygiai kaip ir ekonomiškai, buvo proga labai giliai, sakyčiau iki gaudulio, pajusti. Didelis, didelis ačiū visiems BALF'o, taip pat asmeniškai mano, rėmėjams.

Platesniu mastu ir organizuotai Jūs, čia, Amerikoje, šalpos ir visoki nesusijusį su bizniu humanistinį darbą galite dirbti tik dėka Amerikos aukščiausių laisvės idealų, įtvirtintų šalies Konstitucijoje, Senato ir Kongreso programose, kiekvienos demokratiškų rinkimų keliu ateinančios partinės administracijos praktiškose veiklose.

Jūsų aukos, Amerikoje gali būti ir dažniausiai yra atskaitomos nuo Jūsų pajamų metinės sumos. Tai reiškia, kad Jūs aukodami galite sumažinti savo uždario mokesčius valstybei. Tai **reiškia**, kad valstybė tokio pobūdžio asmenybės veikimą skatina, taigi suteikia galimybę aukoti, ir pačiam savo nuožiūra, susimąžinti valstybinius mokesčius. Tai negirdėta Eurazijos socialkolonializmo imperijoje galimybė, kuri stropiai saugoma, kad nepatektų į pavergtų tautų ausis.

Nė vienas grįžęs iš Amerikos Sovietų komunistas (ne komunistai po Ameriką mažai bevažinėja!) niekad nepasakė šios tiesos apie Ameriką. Jie skelbia išvirksčią tiesą apie kapitalo grobuonių fondus, skiriamus darbo žmonėms dar labiau išnaudoti. Tokia yra socialkolonializmo etika, apiplėšiančio tautos jų pavergimui įtvirtinti ir totaliniam apsiginklavimui plėsti. Lietuvoje ne kartą buvo bandyta įsteigti Gamtai apsaugoti arba, Kultūros paminklams apsaugoti fondus, bet visos pastangos nuėjo niekais. Pagaliau nenorom buvo leista kai kurioms ūkinėms organizacijoms būti minėtų draugijų nariais. Tačiau, dėl padarytų skurdžių įnašų, virš kolūkių ir imonių vadovų galvų, visuomet kybojo tarnybinių nemalonumų grąsa, kol tokio finansavimo galimybės buvo stipriai apkarpytos ir galiausiai, berods, visai panaikintos.

Žvelgdamas į tuos principinius aukų ir šalpos skirtumus tarp valstybių, vis labiau suvokiu Ameriką kaip asmenybės didelių galimybių kraštą, o Lietuvos okupantą—kaip didžiausią epochos etinių-moralinių vertybių menkystę.

Pagarba Amerikai ir jos Konstitucinėms vertybėms, kurias taip įnirtingai ir nesėkmingai stengiasi paneigti tironiškoji ideologija, pagarba Bendrajam Amerikos Lietuvių Šalpos Fondui, jo vadovybei, akylai budintiems grumtynėse su užsisklendusia pavergtosios tėvynės išniekinimo tironija, užtikrintai teikiantiems politinę globą ir pagalbą net pasaulio krašte atsidūrusiems lietuviams.

LAISVĖS ŽIBURIO

RADIJO PAVASARIO KONCERTAS — BALIUS

šeštadienį, balandžio 17, Kultūros Židinyje, Brooklyne, 361 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y.

Pradžią 7 val. punktučiai

Programoje:

TORONTO VYRŲ CHORAS "ARAS"

CHORO VADOVAS IR SOLISTAS — VACLOVAS VERIKAITIS

PIANO PALLYDA — DALIA SAKAITĖ

Šokiai — KAZLO ORKESTRAS — loterija —
valgių ir gėrimų bufetai visose Kultūros Židinio salėse

Šokiams ir balui stalus galima iš anksto rezervuoti pas Žilvilę Jurienę 441-7831

Bilietai koncertui platinami iš anksto. Visos vietos numeruotos. Bilietus galima užsisakyti paštu, prisiunčiant sau adresuotą su pašto ženklu voką ir atitinkamą sumą čekį: Lithuanian Radio Club, 217-25 54 Ave., Bayside, N.Y. 11364. Bilieto kaina — 8 dol. Jaunimui iki 16 m. — 5 dol. (gaunami tik prie įėjimo).

PLATINTOJAI:

NEW JERSEY:

B. P. Macijauskas 998-6797; 892-6415
K. Pralėka 256-5224

NEW YORK:

N. P. Baltrušionis AX 7-0991
A. Diržys 296-7385

Ž. Jurienė 441-7831

E. Kezlenė 296-0798
R. Kezys 769-3300; 229-9134
G.S. Kudirka 235-0724
B.V. Labutis VI 7-5550
M. Šalinskienė 296-2244
V. Vasiliauskas VI 7-1286
R. Kezys 229-9134; 769-3300

Visus atsilankyti kviečia

105.9 FM SEKMADIENIAIS 9-10 VAL. RYTO

LAISVĖS ŽIBURIO
RADIJAS

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radziūnas, savininkas

Mūsų specialybė lietuviška duona, pyragai vedybiniais ir kitokiems pokyliams.

Tel. 779-5156

43-04 JUNCTION BLVD., CORONA, QUEENS, N.Y. 11368

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

LIETUVOS ŽALGIRIEČIŲ PASIEKIMAI

1981 m. geriausiai "Žalgirio" sporto draugijos atstovai sėkmingai pasirodė eilėje stambių varžybų. Pasaulio pirmenybėse pelnyta po vieną visų spalvų medalių. Universiadoje iškovotas aukso medalis. Europos pirmenybėse žalgiriečiai suaugusių grupėje laimėjo 2 aukso, o jaunimo—4 aukso medalius. TSRS čempionatuose sportininkams įteikti 12 aukso, 18 sidabro ir 7 bronzos apdovanojimai, šalies pirmenybėse 27 jaunieji žalgiriečiai tapo prizinininkais.

Lietuvos Respublikinėje Profsąjungų Taryboje buvo pagerbti geriausiai "Žalgirio" draugijos sportininkai, treneriai. Apie žalgiriečių pasirodymus 1981 m. ir ateities darbo gaires kalbėjo "Žalgirio" centro tarybos pirmininkas V. Želvys, sportininkus bei trenerius pasveikino ir palinkėjo naujų laimėjimų 1982 m. R. Baltrušaitis. Sportininkams ir treneriams buvo įteiktos atminimo dovanėlės.

Pasaulio čempionė irkluoja R. Baltutytė, Europos čempionas S. Jovaiša, treneriai A. Gražiūnas, P. Darulis ir kiti padėjo už nuolatinį rūpinimąsi sportininkais, išreiškė ryžtą kuo geriau pasirodyti stambiausiose 1982 m. varžybose.

PAMINĖJO 60 METŲ SUKAKTĮ

Lietuvos ledo ritulio 60-mečio jubiliejui paminėti šio žaidimo veteranai susirinko į Kauną.

Daug mačiusioje ir pamėgtoje kauniečių aikštėje žiūrovai vėl gėrėjosi vilniečių—kapitono A. Jasinsko, J. Ševeliovo (abu pelnė po įvartį), V. Gedgaudo, A. Liubinsko ir kitų dinamišku žaidimu. Ne lėtesni buvo ir kauniečiai R. Strašinskas, A. Gutauskas, E. Milašius (visi pelnė po įvartį), G. Rožanskas, A. Bakšys. Nepraunami buvo gynėjai kauniečiai A. Dambrauskas, V. Rinkevičius ir kt. Šios veteranų rungtynės baigėsi 3:2 Kauniečių naudai.

Algimantas Šalna, Kūno Kultūros Instituto studentas, dalyvavo pasaulio biatlono pirmenybėse, kurios vyko netoli Minsko. Jis yra vienas iš nedaugelio lietuvių žiemos sporto šakų specialistų, jau pasiekusių tarptautinio garso. Šalna aukštų rezultatų čia nepasiekė, bet, atrodo, ištvirtins Tarybų Sąjungos rinktinėje.

Toronto pensininkų klubas, veikias Lietuvių Namuose, pasivadino Toronto Lietuvių Senjorų Organizacija ir pradėjo leisti neperiodinį leidinį "Saulėlydis".

Kasos Kredito Unijai — dveji metai

"Kasos" Kredito Unijai šiemet vasario 6 sukako dveji metai.

Pernai narių susirinkime buvo pranešta, kad taupytojų indėliai peržengė vieną milijoną dolerių. Šiemet, kaip žinia, kapitalas artinasi prie keturių milijonų.

Tie pinigai investuojami į valdžios nurodytas finansines institucijas ir skolinami, arba laikomi vietiniuose bankuose kasdieninei apyvartai.

Iš uždirbtų palūkanų "Kasos" taupytojams yra išmokami dividendai, o tam tikra suma yra laikoma atsargoje.

Žinoma, yra ir išlaidų, bet jos nėra didelės.

"Kasa" labiausiai skiriasi nuo eilinio banko tuo, kad gautasis pelnas neina Kredito Unijos naudai, bet sugražinamas nariams dividendų arba patarnavimo forma.

"Kasos" direktoriai yra išrinkti asmenys, ir jie negauna jokio atlyginimo. Todėl "Kasa" gali mokėti 9 procentus dividendų, kai tuo tarpu bankai duoda tik penkis su puse procento.

Šalia septynių direktorių, "Kasoje" dirba paskolų bei kontrolės komitetai, kaip to reikalauja valdžios parėdymai.

Be to, "Kasos" operacijos yra kasmet tikrinamos valdžios atstovų, nes, kaip žinia, kiekviena taupymo sąskaita "Kasoje" yra valdžios įstaigų apdrausta iki \$100,000.

"Kasos" Kredito Unijos potencialas glūdi lietuvių visuomenėje, todėl yra dedamos pastangos tą

visuomenę tiesiogiai ar netiesiogiai paremti.

Toji parama ateina apmokamų reklamų forma lietuviškuose laikraščiuose, žurnaluose, parengimų programose ir radijo valandėlėse. Tai padeda išlaikyti lietuvių tautinę dvasią ir tarpusavio ryšį.

Per pirmuosius metus lietuviškos institucijos reklamų mokesčiais buvo paremtos \$1,260 suma.

Per antruosius metus—\$4,880.

Tad visiškai aišku, kad tokiu būdu "Kasos" dividendus gauna ne tik jos nariai, bet ir visa lietuviška visuomenė.

Atskirais atvejais "Kasos" direktorių sprendimu šelpiamos ir pavienės lietuvių organizacijos.

Pernai vasarą "Kasa" sudarė galimybę šeštadieninei Maironio mokyklai surengti gegužinę, kurios pelnas buvo skirtas mokyklai paremti. Vėliau "Kasa" pridėjo dar \$400 tai mokyklai išlaikyti.

Spaudai ir radijo valandėlėms pernai paskirta \$150.

Šiemet yra lietuviškų parapijų metai. "Kasa" paaukojo \$400 New Yorko parapijoms paremti.

Vasario 16 minėjimo dailės parodos proga "Kasa", nors ir skubotai pakviesta, paskyrė \$300 Čiurlionio vardo premijai.

Reikia tikėtis, kad "Kasa" ir toliau pajėgs remti lietuviško gyvenimo veiklą, bet reikia žinoti, jog pirmieji "Kasos" uždavinys yra visada pelningai laviruoti nepastovioj finansinėj jūroj ir patenkinti taupytojus.

Todėl visi kviečiami ir toliau jungtis į "Kasos" narių eiles, paraginti savo bičiulius ir pažįstamus ir tuo būdu stiprinti savo pačių ir lietuvių visuomenės finansinį pajėgumą.

A. Šilbajoris

Sporto darbuotojai, kurie dalyvavo Vid. Vakarų sporto apygardos suvažiavime, įvykusiame vasario 27

d. Chicagos Jaunimo Centre. Dalyvavo atstovai iš Chicagos, Cicero, Detroito, Clevelando ir Milvaukės. Z. Degučio nuotr.

\$30.00 per hundred paid for processing mail from home. Experience unnecessary. Information, send self-addressed, stamped envelope. TYLER, BOX 707, Livingston, NJ 07039.

DERMATOLOGIST
J. BARAL, M. D.
245 E. 63rd St., NYC
Tel. 355-2828

All Skin Diseases
and VD Treated

Hair Transplants

Medicare Honored
By Appt. Only

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudos
ir visais reikalais kreipkitės į

John Orman Agency

REAL ESTATE & INSURANCE

PILDOMI MIESTO, VALSTYBĖS IR FEDERALINĖS
VALDŽIOS MOKESČIŲ PAREIŠKIMAI.

Geriausias patarnavimas

110-04 JAMAICA AVE., RICHMOND HILL, N. Y. 11418
Telefonas: Virginia 6-1800

ATIDARYTAS NAUJAS DANTŲ GYDYMO CENTRAS

DR. DONATAS ALEKSANDRAVIČIUS, VEDĖJAS

Metro Dental Service, P. C.

116-06 MYRTLE AVENUE
RICHMOND HILL, N. Y. 11418

Prieinamos kabinos su modernūs įrengimai, patogus privažiavimas
Jamaica ir Myrtle Ave. autobusais, atidarytas kasdien vakarais
ir šeštadieniais.

SKAMBINTI: [212] 441-0909

Susitarti dėl laiko ir pasitikrinti kainas

Vilniuje mirė Vladas Bartusevičius

Kovo 10 d., eidamas 56-uosius metus, mirė Lietuvos valstybinės filharmonijos vyriausiasis režisierius, valstybinės premijos laureatas, Lietuvos liaudies artistas Vladas Bartusevičius.

Bartusevičius gimė Baltarusijos Svyrių miestelyje, valstiečių šeimoje.

Kūrybinį kelią jis pradėjo 1945 m. valstybiniame liaudies dainų ir šokių ansamblyje. 1952 m. baigė valstybinę konservatoriją. 1952-1962 m. vadovavo Vilniaus universiteto studentų nusipelnusiam dainų ir šokių liaudies ansamblui. 1962-1972 m.—nusipelnusiam dainų ir šokių liaudies ansamblui "Lietuva", nuo 1972 metų buvo valstybinės filharmonijos vyriausiasis režisierius.

Dirbdamas profesionalių ir savi-veiklinių liaudies ansamblių meno vadovu, V. Bartusevičius pasireiškė kaip talentingas menininkas.

Bartusevičiui dirbant ansamblio "Lietuva" meno vadovu, žymiai išaugo orkestro, choro ir šokėjų grupių, kartu viso kolektyvo techninės bei meninės galios. Ansamblis su koncertais apkeliavo Vokietijos Demokratinę Respubliką, Cechoslovakiją, Jugoslaviją, Prancūziją ir Kanadą.

Velionis palaidotas Vilniuje, Antakalnio kapinėse.

INŽ. JONAS GAIŽUTIS

Detroite vasario 28 d. mirė statybos inžinierius Jonas Gaižutis, ilgametis Vieniybės skaitytojas. Buvo gimęs 1910 m.

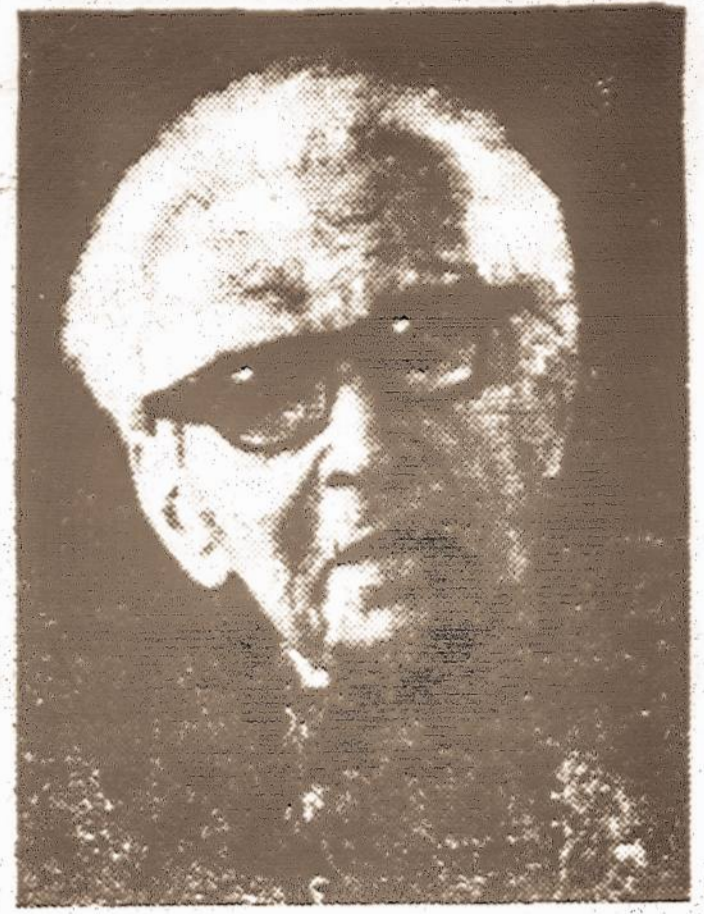
Baigęs Utenoje gimnaziją, jis Kaune Vytauto Didžiojo universitete studijavo statybą. 1937-1939 m. jis buvo faktinis V. D. universiteto klinikų statybos prižiūrėtoju. 1940 m. baigė studijas ir gavo diplomuoto inž. vardą.

Įsijungęs į neolitanus dar 1931 m., nenutrūko nuo jų per visą savo gyvenimą. Kuriantis jiems Amerikoje, velionis dalyvavo jų veikloje, atsivesdamas dukrą ir sūnų.

Jis taip pat dalyvavo ir kitų organizacijų veikloje, vadovavo Detroito Lietuvių organizacijų centrui, buvo vietos lietuvių žurnalistų valdyboje ir kt.

Liūdesyje liko žmona Pajauta, dukra Dalia, sūnus Rimas ir kiti.

Mirė kompozitorius Jonas Dambrauskas

Kovo 11 d. Kaune, Petrašiūnų kapinėse palaidotas kompozitorius Jonas Dambrauskas. Tai paskutinis lietuvių kompozitorius, gimęs dar XIX amžiuje. Tik du mėnesiai buvo likę iki jo devyniasdešimtmečio. Jis mirė kovo 8 d.

Dambrauskas buvo vienas žymiausių Lietuvos muzikų, chorų dirigentas.

1917 m., baigęs Varšuvos muzikos instituto vargonu klasę, ėmė kurti chorų—iš pradžių Kaltanėnuose, Valkinukuose, kur dirbo vargonininku, vėliau Kaune. Kaune susiję 60 jo gyvenimo ir veiklos metų. Čia organizuotas didelis pažangios krypties choras "Gabija", su kuriuo J. Dambrauskas dalyvavo ir pirmojoje dainų šventėje; choras, susijungęs su simfoniniu orkestru, žymiais mūsų dainininkais Petrausku, Sodeika, Staškevičiute, Kučingiu bei kitais, surengdavo stambių pasaulinės muzikos vokalių-simfoninių kūrinių premjeras.

Su didžiuliu pasišventimu, vėlgi atidedamas daugelį kūrybinių planų, J. Dambrauskas įsijungė į chorvedžio veiklą pokario metais. Jis pradeda burti išblaškytą operos chorą, dirbdamas sunkiausiomis sąlygomis, ruošia jį atnaujinamiems pastatymams. Tenka perimti ir Kauno universiteto chorą, ruošti jį pirmajai pokario dainų šventei, organizuoti Kauno dainų šventes, diriguoti jungtiniam chorui.

Šalia to—ilgametis darbas teatre. Dar 1922 m. pradėjęs dirbti jaunoje operos trupėje, Dambrauskas keliems dešimtmečiams susiję su ja savo gyvenimą. Ne tik dirbo chormeisteriu, bet ir grojo orkestre, buvo sufleris. Su didele meile ėmėsi redaguoti M. Petrausko ope-

ra "Eglė žalčių karalienė". Iš pagrindų perkūrė ją, paruošė atlikimui. 1939 m. "Eglė žalčių karalienė" išvydo ramos šviesą. Kompozitorius pats daugybę kartų ją dirigavo, visada sulaukdamas pasisekimo. Ir pats parašė operą "Valdovas" (pagal V. Mykolaitį-Putiną), tačiau karo sukuriuose jos partitūra dingo.

Dambrausko kūryba daugiausia susijusi su jo tiesioginiu darbu—tai solo ir choro dainos, muzika dramos spektakliams, didesni choro kūriniai. Pokario metais sėkmingai rašė stambesnes formas—sukūrė kantatų. Traukė jį ir instrumentinė muzika. Visada su didžiuliu dėkingumu minėdavo S. Sondeckį, paruošęs su kameriniu orkestru jo pjesę "Geguzės vakarėlių", svajojo dar sukurti šiam kolektyvui ką nors stambesnio...

"Ulioj bitelė"—taip vadinasi populiarus J. Dambrausko harmonizuotų liaudies dainų rinkinys. Tikrai tarsi bitelė J. Dambrauskas visą gyvenimą nenuilstamai ir kukliai triūsė daugelyje muzikos barų.

Vytautas Beleckas ir sūnus Jonas, sav. Winter Garden svetainės, 1883 Madison St., Ridgewood, N. Y. 11227. Telef. 821-6440. Salė vestuvėms ir kt. pramogomis. Be to, duodami polaidotuviniai pietūs. Pirmos rūšies lietuviškas maistas praeinama kaina.

LITHUANIAN FEDERAL CREDIT UNION

KASA

LIETUVIŲ KREDITO UNIJA

86-01 114th Street, Richmond Hill, N. Y. 11418
Tel. (212) 441-6799

Geriausios sąlygos taupyti ir skolintis lietuviškoj įstaigoj, kur kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios įstaigų apdrausta iki 100,000 dolerių.

ČIA DUODAMI ŠIE PATARNAVIMAI:

9% UŽ PAPRASTAS TAUPOMĄSIAS SĄSKAITAS,
12% UŽ SHARE CERTIFICATES 500 DOL. SUMOMIS,
14.8% UŽ IRA PENSIJOS INDELIUS.

Aukščiausi Money Market Certificates procentai už 5,000 arba 10,000 dol. sertifikatus.

"All-Savers" sertifikatai 1 metam su laisvomis nuo mokesčių palūkanomis.

Paskolos—"mortgičiai"—čekių keitimai—pensijos čekių indėliai ir t. t.

VISI INDELIAI VALDŽIOS ĮSTAIGŲ APDRAUSTI
IKI 100,000 DOL.

KASOS darbo valandos: nuo 9 val. ryto iki 9 val. vakaro kasdien,
o penktadieniais ir šeštadieniais nuo 9 iki 5 val. p. p.

Visi patarnavimai KASOJE lietuvių ir anglų kalbomis.

WALSH & CASSESE

FUNERAL HOME, INC.

104-38 JAMAICA AVENUE

RICHMOND HILL, N. Y. 11418

212-849-2775

212-843-4620

OUR CHAPELS CAN ACCOMMODATE 200 PERSONS.

PARKING ON PREMISES.

J. MATTHEW P. BALLAS FUNERAL HOME

MODERNI, VĖSINAMA KOPLYČIA

A. J. BALTON-BALTRŪNAS

LICENSED MANAGER AND NOTARY PUBLIC

660 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y. 11211

Tel. STagg 2-5043

Juozas Kavaliauskas

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

Licensed Pennsylvania and New Jersey

1601 S. SECOND STREET, PHILADELPHIA, PA.

Telefonas DEwey 4-5136

VIENYBĖ

Prof. dr. Bronius Nemickas ir Bronius Bieliukas kovo 22 New Rochelle ligoninėje aplankė dr. Kęstutį Valiūną, kuriam ten kovo 9 buvo padaryta sunki operacija. Ligonis sveiksta ir žada netrukus sugrįžti namo. Lankytojai buvusį Vliko pirmininką, o dabar—garbės pirmininką—painformavo apie lie-tuviškas ir tarptautines aktualijas.

Brooklyno Lietuvių Apreiškimo choras giedojo Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje Elizabeth, N. J. atlikdamas religinį koncertą. Dirigavo Viktoras Ralys, akomponavo Matas Jatkauskas. Giedojo ir kvartetas Harmonija, vad. Viktoro Ralio.

Aktorius Vitalis Žukauskas, Cleveland, Ohio vaidino su Hamiltono teatru "Aukuras" Birtutės Pukelevičiūtės veikale "Antroji Salomėja Painiavose". Vitalis šio teatro pastatymuose dalyvavo ketvertą kartų.

Muzikas Juozas Stankūnas rūpinasi naujo Muzikos žinių numerio redagavimu ir atspausdinimu. Nuo kito numerio tą Amerikos lietuvių muzikų ir vargoninkų žurnalą perima tvarkyti Chicagoj gyvenantys muzikai.

Religinis koncertas rengiamas balandžio 4, Verbų sekmadienį, Apreiškimo parapijos bažnyčioje. Choras vadovaujamas Viktoro Ralio, atliks Brahms'o ir Verdi Requiem ištraukas. Vargonais palydės ir solo gros Matas Jatkauskas, Elizabetho lietuvių Šv. Petro ir Povilo bažnyčios vargonininkas.

Vladas Būtėnas, žurnalistas ir rašytojas, šiuo metu dirbantis Amerikos Balso lietuvių skyriuje Washington, su žmona buvo atvykęs į New Yorką. Čia susitiko su daugeliu savo senų pažįstamų.

KAZIUKO MUGĖ NEW YORKE

Kovo 7 d. Kultūros židinyje įvyko 21-oji tradicinė Kaziuko mugė surengta skautų draugovių. Dvyliką valandą buvo atlaikytos mišios, pamokslas švento Kazimiero tema. Po mišių įvyko mugės atidarymas. Generalinis konsulas Anicetas Simutis trumpai paryškino Kaziuko mugių atsiradimą Vilniaus krašte ir sostinėje Vilniuje. Po to pagal nusistovėjusią tradiciją jis perkirpo kaspiną ir mugę skaitėsi oficialiai atidaryta. Nežiūrint nepalankaus oro, lietingos dienos, žmonių prisirinko nemažai. Daugybė stalų ratu išdėstytų aplink visą didžiulę salę viliojo visus. Stalai su papuošalais, gintaru, išaustom lietuviškom juostom, staltiesėm, kito-kiais audiniais, medinėm lėkštėm, medžio puikiais drožiniais, skautų įvairiais rankdarbiais ir t. t. Sunku viską išvardinti. Buvo stalias su sūriais ir rugine duona, namie kepta. Šie produktai buvo išparduoti dar mugei nespėjus atsidaryti. Buvo kavinė su tortais ir loterija. Apatinėj salėj valgykla ir baras. Skautams gal liks už jų triūsą. Lauksim dabar 22-tosios mugės.

Dail. Kazimieras Žoromskis su 17 darbų pasirodo Pace universiteto dailės galerijoje New Yorke. Paroda prasideda balandžio 13 ir tęsis ligi gegužės 8. Gražiai išleistame parodos kataloge įdėta spalvotų paveikslų reprodukcijų, aprašytas pats dailininkas, įdėta jo nuotrauka.

Atidarymo diena balandžio-April 13 nuo 4 iki 7 v. v. Vieta vadinasi Civic Center Campus, Pace Plaza, prie miesto valdybos parko, "Level B". Parodą lankyti nuo pirmadienių iki šeštadienių nuo 10 v. ryto iki 6 v. p. p.

UNIVERSITETO LEIDINYS APIE PROF. J. STUKĄ

Seton Hall Universiteto laikraštis "Ideas and Actions", išspausdino stambų straipsnį apie prof. J. Stuką, dėstantį rinkų ir tarptautinės prekybos kursą. Duodamos jo suglaustos biografinės žinios, įvertinama jo vedamos radijo programos, dainininkų telkimas ir jo sėkminga veikla įsijungus į Amerikos Lietuvių Tarybą

"KASOS" SUSIRINKIMAS

Kovo 14, sekmadienį, įvyko N. Y. Lietuvių Kredito Unijos "Kasa" metinis susirinkimas Kultūros židinio mažojo salėj. Dalyvavo virš šimtas narių.

Susirinkimui vadovavo direktorių tarybos vicepirm. Vytautas Alksninis. Pranešimus padarė išdininkė Laima Lileikienė ir kontrolės komisijos pirm. Zenonas Jurys.

Informacijos vedėjas Algis Šilbajoris padarė pranešimą, nušviesdamas "Kasos" tikslus ir jos naudą lietuvių.

Ilgesnę kalbą pasakė unijos prezidentas Vytautas Vebeliūnas. Jo tema buvo "žvilgsnis į ateitį".

Į direktoriatą perrinkti trejų metų kadencijai dr. Ibsenas Skeivys ir Algirdas Šilbajoris. Į paskolų komitetą—Tomas Aleksandravičius ir Ramūnas Brakas.

Po susirinkimo, visi dalyvavusieji nariai ir prijauciantys buvo pavaišinti.

Kitoje Vienybės vietoje atskirai dedamas Algio Šilbajorio skaitytas pranešimas apie "Kasos" veiklą.

Neseniai įvykusioje 12-oje Dailės parodoje dail. Aleksandra Merker buvo apdovanota žymeniu, kuri jai įteikė Aleksandras Vakselis, New Yorko LB apygardos pirmininkas. S. Narkeliūnaitės nuotr.

LB New Yorko apygardos pasitarimas

Kovo 20 Kultūros židinyje įvyko Lietuvių Bendruomenės New Yorko apygardos apylinkių atstovų pasitarimas.

Pradžioje pranešimus apie praeities veiklą padarė pirmininkas Aleksandras Vakselis, vicepirm. kultūros reikalams dail. Česlovas Janušas, vicepirm. švietimo reikalams Janė Gerdvilienė ir vicepirm. organizaciniams reikalams Aloyzas Balsys, išd. Vincas Padvarietis ir sekr. Apolinaras Vebeliūnas. Kontrolės komisijos pranešimą padarė Juozas Pažemėnas.

Vėliau pranešimus apie apylinkių veiklą pateikė jų pirmininkai ar atstovai: Bushwicko—Tėvas P. Gedgausas, I-os apylinkės—dr. A. Radzivanienė, Manhattan-Bronx—A. Dėdinas, Maspetho—K. Vainius, Great Necko—K. Miklas ir Woodhaveno—A. Balsys. Trūko tik pranešimo iš Queens apylinkės.

Aptarus eilę įvairių aktualių reikalų, pereita prie naujos valdybos rinkimų. Naujoji valdyba pareigomis pasiskirstė šitaip: Aleksandras Vakselis—pirm.; Apolinaras Vebeliūnas—sekr.; Vincas Padvarietis—išd.; Vyt. Alksninis—vicepirm. organizaciniams reikalams; Aloyzas Balsys—vicepirm. švietimo ir kultūros reikalams; J. Adomėnas—vicepirm. visuomeniniams reikalams; Malvina Klivečkienė—parengimų vadovė; J. Šližys—narys ypatingiems reikalams ir Alina Staknie-

nė—spaudos ir informacijos reikalams.

Kontrolės komisija perrinkta ta pati, kurioje yra Juozas Pažemėnas, Kazys Bačas ir Jonas Vilpišauskas. Nutarta, kad prie valdybos vienas asmuo bus paskirtas rūpintis, kaip padėti lietuviškoms parapijoms, ryšium su šiemet minimais lietuviškos parapijos metais.

MIRĖ PETER AKELIS

Kovo 28 mirė Peter Akelis, 43 m. amžiaus. Buvo gimęs Otego, New York, dabar gyvenęs Brooklyne.

Buvo Trans Authority inspektorius.

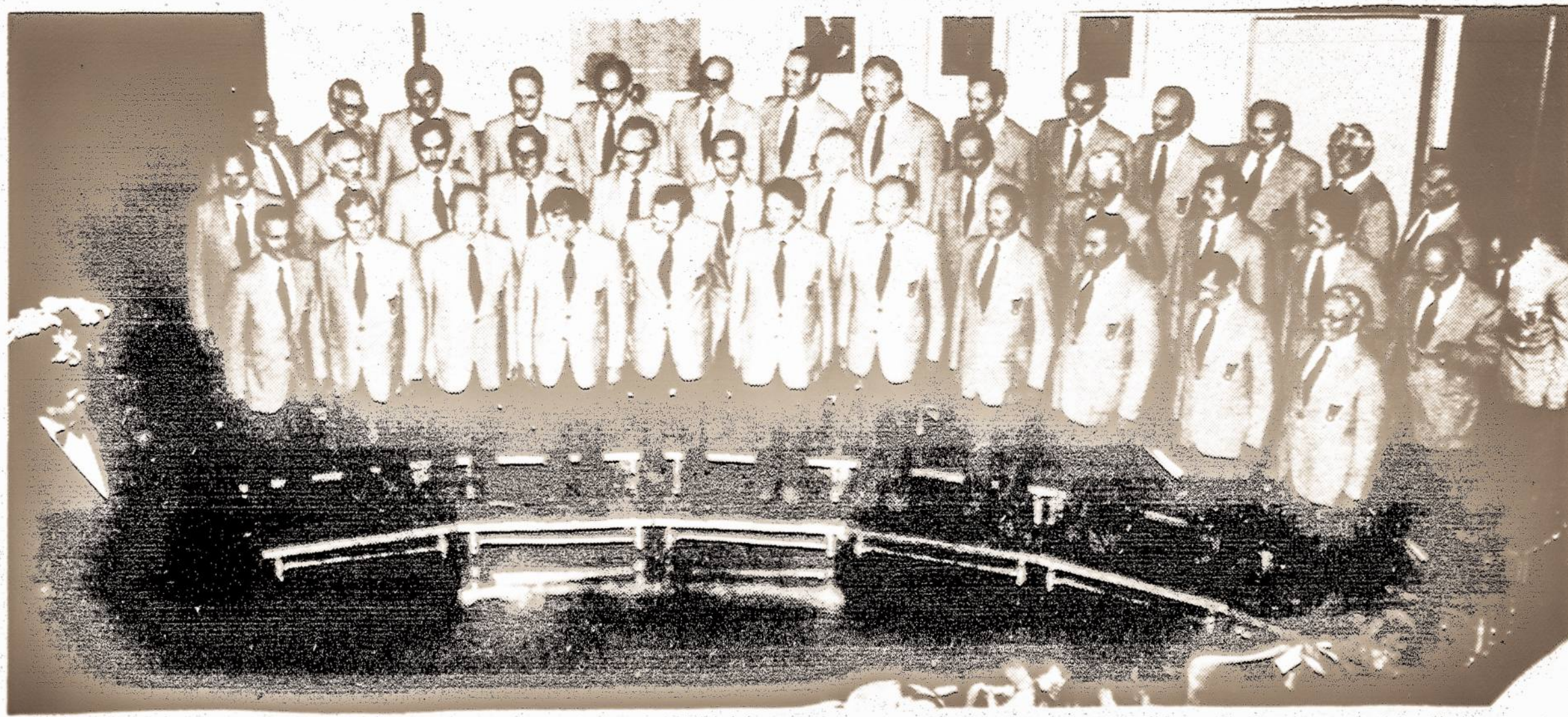
Pašarvotas Šalins koplyčioj. Laidojamas ketvirtadienį bal. 1 d. Cypress Hills kapinėse.

Buvo Amerikos karo veteranas. Dabartinės pareigose buvo 15 metų.

Nuliūdime liko: motina Mary Akelienė, du broliai—Antanas, Western Airlines kapitonas ir Albinas, TWA inspektorius, su šeima, gyvena San Francisco, Cal. apylinkėje.

Taip pat liko teta Bronė Spūdienė, visuomenės veikėja New Yorke, dėdė Antanas Ramanauskas, Daytona Beach, Floridoj su šeima, taip pat kiti giminės.

Vienybietėms Akelienei ir Spūdienei, o taip pat ir kitiems velionio giminėms gili užuojauta.

Toronto vyrų choras "Aras" vadovaujamas solisto Vaclovo Verikaitio, atliks programą Laisvės Žiburio

radijo koncerte-bakuje, kuris įvyks balandžio 17 d., šeštadienį Kultūros Židinyje. Pradžia 7 val. vak.